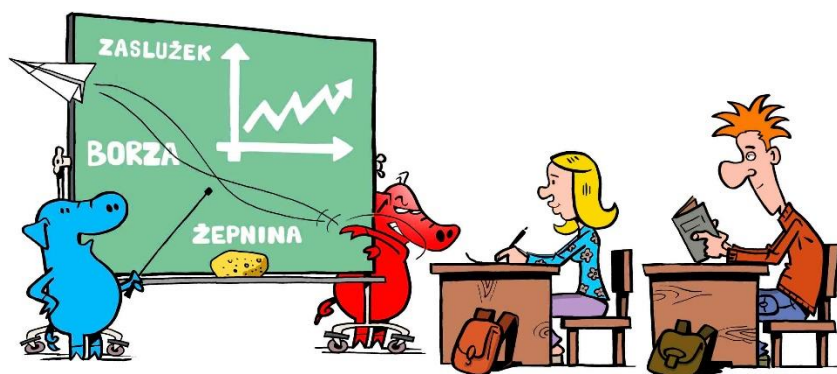

RAZISKOVALNA NALOGA

Nika Nemec, 9. b

OSNOVNA ŠOLA SVETI JURIJ
SVETI JURIJ 13

ALI STE RES FINANČNO PISMENI?

Raziskovalno področje: ekonomija

Avtorica: NIKA NEMEC, 9. b

Mentorja: Duško VICKOVIČ, višja vojaška šola

Anita FARTEK, univ. dipl. psih.

Sveti Jurij, junij 2020

ZAHVALA

Za pomoč in sodelovanje se želim zahvaliti:

- mentorjema Aniti Fartek in Dušku Vickoviču za nasvete in spodbudo;
- anketirancem, ki so si vzeli čas in izpolnili anketne vprašalnike;
- učiteljici Urški Perko za lektoriranje naloge;
- učiteljici Klaudiji Skerbinšek za prevod povzetka;
- učiteljici Bojani Škaper Mertelj za pomoč pri tehničnem oblikovanju raziskovalne naloge;
- ravnatelju, ki je finančno omogočil nastanek naloge.

Vsem, ki so mi na kakršenkoli način pomagali, še enkrat najlepša hvala.

VSEBINSKO KAZALO

POVZETEK	2
ZUSAMMENFASSUNG.....	3
1 TEORETIČNI UVOD	4
1.1 KAJ JE FINANČNA PISMENOST?	4
1.2 KAJ JE FINANČNO IZOBRAŽEVANJE?	6
1.3 KAJ SO OSEBNE FINANCE IN NJIHOVO NAČRTOVANJE	8
1.4 RAZISKAVE O FINANČNI PISMENOSTI IN SKRBI ZA OSEBNE FINANCE... 9	
1.5 FINANČNA PISMENOST IN MLADI	10
1.6 OPREDELITEV PROBLEMA IN HIPOTEZE	12
2 EMPIRIČNI DEL	14
2.1 VZOREC	14
2.2 UPORABLJENI PRIPOMOČEK, POSTOPEK ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV	14
3 REZULTATI.....	15
4 DISKUSIJA	33
5 ZAKLJUČEK	39
6 LITERATURA IN VIRI	41
7 PRILOGA	42

POVZETEK

Raziskovalno nalogo na temo finančne pismenosti sem izbrala, ker menim, da živimo v času, ki od nas ne zahteva več le splošne pismenosti, temveč tudi pismenost na področju financ, in ker se mi zdi pomembno, da se že mlade ljudi ozavešča o tem.

Pripravila sem anketni vprašalnik, ki sem ga razdelila med posameznike dveh starostnih skupin: mlajše (pod 45 let) in starejše (nad 45 let). Anketirala sem 100 posameznikov, od tega 62 iz mlajše in 38 iz starejše starostne skupine. Anketiranci so bili bližnji, sosedje ter stranke mame Sandre, ki opravlja edukacijo ljudi o finančni pismenosti na terenu.

Dobljeni rezultati so pokazali, da večina anketirancev svojo finančno pismenost ocenjuje med dobro in zelo dobro, da se večini anketirancev načrtovanje osebnih financ zdi pomembno, da velika večina anketirancev meni, da lahko stoddotno vpliva na svoje finance, da si je večina anketirancev izposodila denarna sredstva s pomočjo kredita na banki in da je večina anketirancev v odnosu do denarja konzervativnih.

Vesela sem, da sem se odločila za raziskovalno nalogo, saj sem se naučila veliko novega teoretičnega znanja o finančni pismenosti in uspela najti odgovore na vsa zastavljena vprašanja.

ZUSAMMENFASSUNG

Ich habe mich für eine Forschungsarbeit über Finanzkompetenz entschieden, weil ich glaube, dass wir in einer Zeit leben, in der wir nicht nur allgemeine, sondern auch Finanzkompetenz benötigen, und es scheint mir wichtig, dass junge Menschen sich dessen bewusst sind.

Ich habe einen Fragebogen vorbereitet, den ich an Personen aus zwei Altersgruppen verteilt habe: jünger (unter 45) und älter (über 45). Ich habe 100 Personen interviewt, von denen 62 jünger und 38 älter waren. Die Befragten waren Angehörige, Nachbarn und Kunden von meiner Mutter Sandra, die Menschen über Finanzkompetenz in diesem Bereich unterrichtet.

Die Ergebnisse zeigen, dass die Mehrheit der Befragten ihre Finanzkompetenz als gut und sehr gut bewerten, dass es für die meisten Befragten wichtig erscheint, ihre persönlichen Finanzen zu planen, dass die überwiegende Mehrheit der Befragten der Meinung ist, dass dies ihre Finanzen zu 100% beeinflussen kann und dass sich die meisten Befragten Geld geliehen haben mit Hilfe von Krediten bei der Bank und dass die meisten Befragten in Bezug auf das Geld konservativ sind.

Ich freue mich sehr, dass ich mich für diese Forschungsarbeit entschieden habe, da ich viel neues theoretisches Wissen über Finanzkompetenz gelernt und Antworten auf alle gestellten Fragen gefunden habe.

Sem Nika Nemeč, učenka devetega razreda OŠ SVETI JURIJ. Ker menim, da živimo v času, ki od nas ne zahteva več le splošne pismenosti, temveč tudi pismenost na področju financ, in ker se mi zdi pomembno, da se že mlade ljudi ozavešča o tem, sem se odločila, da pripravim raziskovalno nalogo, ki se nanaša na temo finančne pismenosti. Raziskati želim, kakšna je finančna pismenost mladih in starejših ter kako skrbijo za svoje finance.

1 TEORETIČNI UVOD

Finance so vedno bile in vedno bodo nepogrešljiv del naših življenj. Z denarjem pridemo do hrane, bivalnih prostorov, oblačil, potovanj in vseh drugih življenjsko bolj ali manj pomembnih stvari. Ampak, ali smo se kdaj vprašali, ali smo bili v dosedanjem delu življenja primerno usposobljeni za uspešno obvladovanje financ? So nam starši, izobrazba ali mediji dali dovolj znanja, da hodimo po življenjski poti s čim manj finančnimi potresi? Več o tem želim predstaviti v nadaljevanju.

1.1 KAJ JE FINANČNA PISMENOST?

V današnjem sodobnem svetu ni pomembna le pismenost branja, pisanja in računanja, temveč so potrebne tudi druge pismenosti. Za uspešno delovanje v družbi, ki se sooča z globalnimi, gospodarskimi, tehnološkimi, družbenimi in kulturnimi spremembami, je nujen razvoj več oblik pismenosti, med njimi so tudi informacijska, digitalna, medijska in, ne nazadnje, finančna pismenost (Kočar, Trunk, Dermol, Trunk Širca, 2016; str. 7).

Pismenost, finančna ali katerakoli druga, je trajno razvijajoča se sposobnost posameznikov, da uporabljajo družbeno dogovorjene sisteme simbolov za sprejemanje, razumevanje, tvorjenje in uporabo besedil za življenje v družini, šoli na delovnem mestu in v družbi (Kočar idr., 2016; str. 7).

Finančna pismenost zajema osnovno pismenost, bralno in matematično pismenost, in je obenem njena nujna nadgradnja, saj zahteva več znanja in veščin na specifičnem, to je finančnem področju. Podrobneje je finančna pismenost opredeljena kot vrsta pismenosti, ki predstavlja sposobnost uspešnega ravnanja z denarjem, kar vključuje razumevanje pomena in delovanja denarja, sposobnost izbiranja racionalnih naložb ter iskanja virov dohodka (Kočar idr., 2016; str. 21).

Poudariti je treba, da finančna pismenost ne predstavlja ločene vrste pismenosti, temveč jo vidimo kot preplet splošne bralne in matematične pismenosti ter drugih temeljnih znanj in veščin, povezanih z osebami in siceršnjimi finančnimi zadevami. Finančna pismenost je ena od sestavin finančne sposobnosti – izražena je kot informiranost o financah in finančnih trendih ter razumevanje oziroma poznavanje finančnih produktov in storitev, pojmov ter tveganj (Kočar idr., 2016; str. 7).

Finančna pismenost je opredeljena kot kombinacija ozaveščenosti, znanja, veščin, vedenja, ki je potrebna za ustrezno finančno odločanje in doseganje lastne finančne blaginje. Finančno pismeni posamezniki so matematično pismeni, znajo učinkovito upravljati z denarjem, razumejo upravljanje s krediti in dolgovi, so sposobni oceniti potrebo po zavarovanju in zaščiti, znajo ovrednotiti različna tveganja in povračila, vezana na možnosti varčevanja in vlaganja, ter razumejo širše etične, družbene, politične in okoljske dimenzije financ (Kočar idr., 2016; str. 8).

Kognitivni vidiki finančne pismenosti vključujejo znanje, izobraženost in informiranost o različnih finančnih področjih upravljanja z denarjem in viri, bančništva, naložb, kreditov, zavarovanj in davkov. Ob tem tudi omogoča razumevanje osnov upravljanja z denarjem in drugimi sredstvi. Po drugi strani se finančna pismenost kaže skozi elemente finančne nestabilnosti, kot so prezadolženost, nezadostni prihranki, slabo načrtovanje za prihodnost (na primer za pričakovane večje izdatke, varnostno varčevanje za morebitno nepričakovano poslabšanje finančnega položaja, pokojninsko varčevanje) in neustrezne naložbene prakse (Kočar idr., 2016; str. 8).

1.2 KAJ JE FINANČNO IZOBRAŽEVANJE?

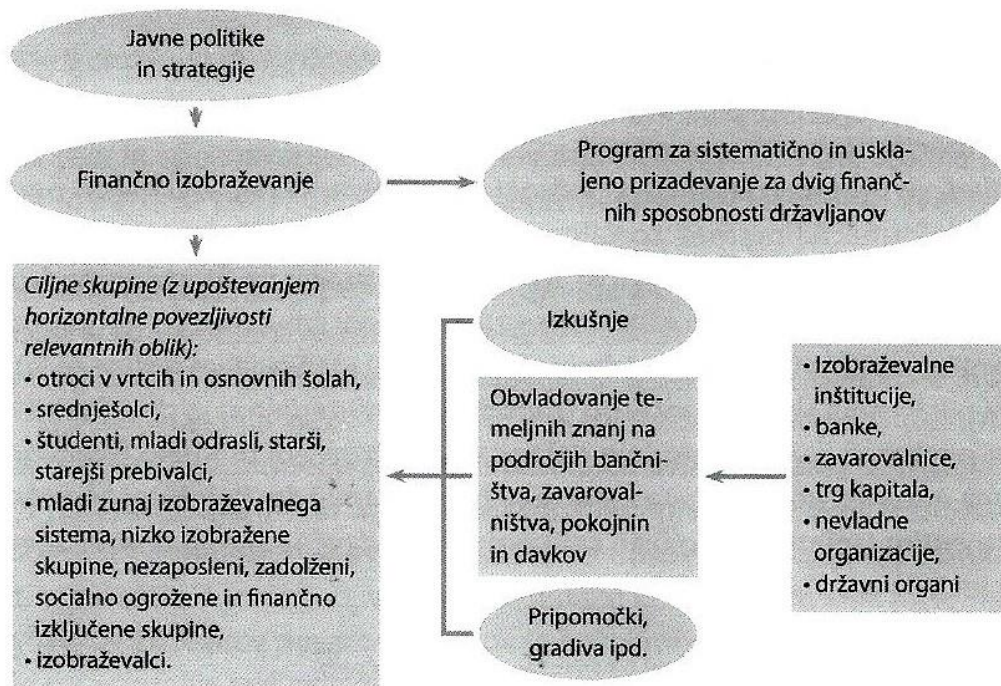
Da bi bili finančno pismeni, je treba biti finančno izobražen. Finančno izobraževanje mora dopolnjevati osnovno finančno znanje posameznikov. Ustrezna finančna izobraževanja naj bi nudili ponudniki finančnih storitev, ki naj bi bili ustrezno usposobljeni (Kočar idr., 2016; str. 9).

Razvoj programov finančnega izobraževanja v posamezni državi je odvisen od kulturnih, ekonomskih in drugih družbenih dejavnikov ter potreb. Sloni na sprejeti strategiji in je del širšega procesa ozaveščanja in varstva potrošnikov (Starček in Trunk, 2016; str. 31).

Program razvoja finančnega izobraževanja naj bo usmerjen v (Ministrstvo za finance, 2011; po Starček in Trunk, 2016; str. 31):

- *preventivo*: ozaveščanje o pomembnosti, nujnosti in koristnosti vseživljenjskega finančnega izobraževanja,
- *univerzalnost*: zagotavljanje dostopnih, brezplačnih, nepristranskih, poštenih, konkretnih, kakovostnih in lahko razumljivih informacij, ki so na voljo vsem in ne predstavljajo kanala trženja specifičnega ponudnika ali za specifičen finančni produkt/storitev,
- *usmerjanje in svetovanje*: aktivnosti, s katerimi uporabniki finančnih produktov/storitev izboljšujejo svojo sposobnost razumevanja in upravljanja finančnih produktov/storitev, konceptov (zamisli/zasnov) in tveganj, in
- opredelitev možnih izvajalcev finančnega izobraževanja.

Finančno izobraževanje je lahko namenjeno različnim ciljnim skupinam. Tako poznamo finančno izobraževanje, ki se prične v vrtcu, finančno izobraževanje prilagojeno mladostnikom in finančno izobraževanje kot vseživljenjski proces.

Slika 1. Konceptualna shema finančnega izobraževanja (Starček in Trunk, 2016; str. 34).

Finančno izobraževanje, ki se prične v vrtcu, se izvaja s tem namenom, da otroci pridobivajo informacije in znanja o denarju iz številnih virov iz okolja (izkustveno v družini, igra: tržnica, trgovina, igra z denarjem idr.) z doživljanjem in spoznavanjem vsakodnevnega življenja. Najzgodnejše izkušnje, povezane s področjem denarja, so, kot na ostalih področjih, ključne pri razvoju otrokovega kasnejšega dojemanja in odnosa do denarja (Starček in Trunk, 2016; str. 32).

Poznamo pa tudi finančno svetovanje, prilagojeno mladostnikom, saj vsaka ciljna skupina potrebuje pristop, ki je prilagojen stopnji zrelosti, ravni predznanja, ključnim potrebam in ključnim življenjskim odločitvam. Sheme finančnega izobraževanja (glej Slika 1) se osredotočajo na najbolj prednostna vprašanja, ki vključujejo pomembne vidike načrtovanja finančnega življenja tistih, ki se prvič zaposlijo, brezposelnih, tistih, ki načrtujejo družino, mladih odraslih ljudi, zadolženih ljudi itd. (Starček in Trunk, 2016; str. 33).

1.3 KAJ SO OSEBNE FINANCE IN NJIHOVO NAČRTOVANJE

Načrtovanje lastnih oz. osebnih financ je zelo pomembno, zato si lahko pri načrtovanju teh pomagamo s finančno hišo (Slika 2). Graditi po konceptu finančne hiše pomeni, da si je treba zaščititi svoje prihodke (temelji finančne hiše) in z njimi narediti ustrezno varnost v primeru »finančnega potresa«. V osrednjem delu finančne hiše si ustvarimo lastno banko, samemu sebi dvignemo privarčevani denar, kar pomeni, da si ni treba izposoditi kredita na banki ter ji potem vračati obresti. V tem delu so zelo pomembni parametri, ki vplivajo na varčevanje denarja. V strehi finančne hiše pa investiramo oz. večamo rast premoženja, vendar smo tukaj zavestno pripravljene prevzeti tveganje.

Tako kot mora imeti vsaka hiša trdne temelje, mora imeti tudi finančna hiša trdne temelje. Produkti, ki jih predstavljajo, so zelo varni in brez njih hiša ne bo zdržala nobenega finančnega potresa, nobene nepričakovane nevarnosti, ki lahko pomeni propad družine, propad podjetja in bankrot (Mori, 2012).

Slika 2: Fotografija finančne hiše (Smiljan Mori, Sistem čustvene prodaje, 2012).

»Finančni potres« pomeni, da so finančni temelji življenjsko zavarovanje, zavarovanja hudih bolezni, zdravstveno, otroško, premoženjsko in nezgodno zavarovanje, in nima nobenega smisla, da naložimo denar v katere druge produkte, ki so v prvem ali drugem nadstropju finančne hiše, dokler nimamo finančnih temeljev. Noben finančni načrt brez trdnih finančnih temeljev in njihovih produktov nima nobenega smisla (Mori, 2012).

1.4 RAZISKAVE O FINANČNI PISMENOSTI IN SKRBI ZA OSEBNE FINANCE

Raziskave so pokazale, da se v današnjem svetu soočamo z različnimi izzivi in problemi sodobnosti, kot so npr.:

- da je v desetletju bankrotiralo 20.00 Slovencev,
- da ima povprečno gospodinjstvo 17.200 € obveznosti,
- da prag revščine v Sloveniji znaša 635 €, pod katerim živi 13 % Slovencev,
- da ena tretjina Slovencev (najpogosteje med 18. in 24. letom starosti) hrani denar doma,
- da so najbolj finančno pismene osebe, stare med 65. in 70. letom starosti, najmanj pa med 25. in 34. letom starosti,
- da tri petine Slovencev s prihranki ne bi mogle preživeti pol leta.

(www.zav-zdruzenje.si)

Leta 2012 je bil izdan podatek o tem, da je finančna pismenost v Sloveniji ocenjena z oceno zadostno 2 (časopis Finance, Mihajlovič, 2011).

1.5 FINANČNA PISMENOST IN MLADI

Raziskava o finančni pismenosti

anketiranci glede na zbrane točke od 100 možnih, N = 3618

zbrane točke	delež (%)	
49 ali manj	34,4	nesposobni za upravljanje z denarjem
50–69	22,9	razumejo osnove, pri varčevanjih in zavarovanjih ne vedo, kaj delajo
70–99	28,9	površinsko poznajo finančne strukture, ujamejo se na pravne pasti
100	13,7	imajo družinske finance solidno pod kontrolo

100 % anketiranih je bilo prepričanih, da imajo finance pod kontrolo

Slika 3. Prikaz rezultatov raziskave o finančni pismenosti (www.delo.si).

V raziskavi finančne pismenosti, ki jo je OECD opravila v 18 državah, se je pokazalo, da slovenski 15-letniki z enakim znanjem matematike in enako stopnjo bralne pismenosti, kot jo imajo vrstniki v drugih državah, dosegajo povprečno za osem odstotkov slabše ocene v finančni pismenosti.

Medtem ko se otroci v državah OECD bolje izkažejo na testih finančne pismenosti kot matematike in bralne pismenosti, slabši rezultat kot pri nas dosegajo le še italijanski in francoski 15-letniki. Zadnji se na testih finančne pismenosti odrežejo za petino slabše kot njihovi vrstniki z enakim znanjem matematike. Ker je finančna pismenost v bistveni meri odvisna od drugih dveh, OECD v lanskem poročilu raziskave, objavljene lani, poudarja, da bi otroci iz teh treh držav gotovo dosegali višjo stopnjo finančne pismenosti, »če bi za to dobili ustrezno podporo. S tem pa bi pridobili tudi sposobnosti za sprejemanje boljših finančnih odločitev,« navajajo.

Le malo več kot petina slovenskih otrok ob koncu osnovne šole je za svoje finančno znanje dobila oceno štiri ali pet, dobri četrtini so pripisali oceno dve oziroma osnovno znanje na tem področju, 17 odstotkov pa jih je teste rešilo tako slabo, da so jih ocenili za finančno nepismene. Nič boljše ni stanje pri mladih do 29. leta – v eni izmed slovenskih raziskav pred nekaj leti je polovica anketiranih dobila negativno oceno, trije od stotih posameznikov pa štirico ali petico. »Tovrstno znanje torej spada med redke dobrine, hkrati na našem trgu vlada praznina. Naš cilj

je dvigniti stopnjo finančne pismenosti,« pojasnjuje finančni svetovalec Mitja Vezovišek (www.delo.si).

Ker brez finančnega znanja težko preživimo, so v šolskem letu 2014/2015 na pobudo revije *Moje finance* in v sodelovanju s finančnimi strokovnjaki prvič izvajali finančno izobraževanje na več kot 60 šolah, vključilo pa se je več kot 500 otrok. Vezovišek (2015; po www.delo.si), ki sodeluje v projektu, je povedal, da so najprej izobrazili učitelje, ti pa so projekt potem izvajali v šolah. »Številni učitelji so priznali, da so se vključili, ker jih je osebno zanimalo, kako urejati osebne finance, ali se je neka šola sploh pridružila projektu, pa je bilo odvisno najprej od ravnateljeve naklonjenosti,« je povzel Vezovišek. Odklonilni, da se o tem pogovarjajo že pri gospodinjstvu, so bili v manjšini. »To kaže na njihovo stopnjo finančne pismenosti. Če OECD poziva države, da se to takoj vključi v šolske programe, je jasno, da ta znanja potrebujemo. Kdor pravi, da ne, ne razume, v katerem času živimo in kakšne potrebe imamo, tu ne gre za neoliberalizem. Danes težko preživimo, če nismo finančno pismeni,« pravi Vezovišek (2015; www.delo.si) in poudarja, da vedno znova verjamemo obljubam.

Udeležencem delavnic so razložili, da smo, na primer, v iskanju alternativnih naložb nedonosnim bančnim depozitom lahka tarča za »prodajalce megle«, ki obljublajo hitre zaslužke. Otrokom povedo tudi, da tega ni, da je veliko finančnih prevar, naučimo jih osnovnih konceptov ravnanja z denarjem, na primer, kdaj se je smiselno zadolžiti, da je davke treba plačevati, da imamo lahko brezplačne šole, bolnišnice ... Dijaki so se skozi delavnice in predavanja, ki so jih izvedli v okviru krožka, naučili osnov ravnanja z denarjem. Bistvo pogovorov in deljenja osebnih izkušenj je bilo ozaveščanje. Udeleženci so pridobili zavest o tem, da bodo njihove odločitve imele neko težo. Pomembna je bila, na primer, ugotovitev, da dijaško življenje stane več, kot je mesečna štipendija (www.delo.si).

Finančno opismenjevanje otrok ne pomaga, če doma pri starših vidijo drugačne vzorce, opozarja Vezovišek (2015). Pojasnjuje, da so rezultati preverjanja finančnega znanja 3618 posameznikov (večinoma starih od 25 do 60 let), ki so odgovorili na spletni vprašalnik, potrdili pričakovanja: več kot tretjina jih ima zelo pomanjkljivo znanje, le vsak sedmi je pravilno odgovoril na vsa zastavljena vprašanja, na lestvici od ena do deset pa so anketirani v povprečju

dobili oceno šest. Prav vsi pa so bili prepričani, da imajo družinske finance solidno pod nadzorom (www.delo.si).

V knjigi Ali so finance res tak bav-bav avtorja Smiljan Mori in Helena Kodrič Mori bralca popeljeta skozi različne faze, kot so na primer:

- kako učinkovito voditi družinske finance,
- kako in zakaj napisati kakovosten finančni načrt, ki vam bo omogočil lagodno življenje,
- kako se razumno in pozitivno pogovarjati o denarju,
- kako varčevati za prihodnost, ne da bi ob tem trpela kakovost življenja v sedanjosti,
- 6 načinov, s katerimi boste sebi in otrokom zagotovili finančno varnost,
- kako dobro investirati svoj denar, tudi če niste premožni,
- kako si zagotoviti finančno udobje, tudi če s partnerjem zbolita ali se poškodujeta,
- kako izboljšati finančno stanje že v nekaj tednih (Kodrič Mori, Mori; 2018, str. 5).

1.6 OPREDELITEV PROBLEMA IN HIPOTEZE

Za to raziskovalno nalogo sem se odločila, ker se želim več naučiti o finančni pismenosti ter raziskati, kako različno stare skupine ljudi skrbijo za svoje finance.

Zastavila sem si tri cilje:

- spoznati, kaj je finančna pismenost in kako se kaže v vsakdanjem ravnanju s financami,
- ugotoviti, kako anketiranci skrbijo za svoje finance,
- primerjati, ali prihaja do razlik na področju finančne pismenosti med dvema starostnima skupinama.

Na podlagi literature in lastnih izkušenj sem postavila 5 hipotez.

Moje hipoteze so bile:

1. da starejši anketiranci svojo finančno pismenost ocenjujejo boljše kot mlajši anketiranci,
2. da se starejši anketiranci bolj zavedajo pomembnosti načrtovanja lastnih financ,
3. da večina anketirancev varčevanju nameni okrog 20 % svojega osebnega dohodka in varčuje s pomočjo postopnega varčevanja,

4. da se mlajšim anketirancem dostopnost in donosnost denarja pri varčevanju zdita bolj pomembna kot starejšim anketirancem,
5. da je večina anketirancev iz obeh starostnih skupin finančno nepismenih.

2 EMPIRIČNI DEL

2.1 VZOREC

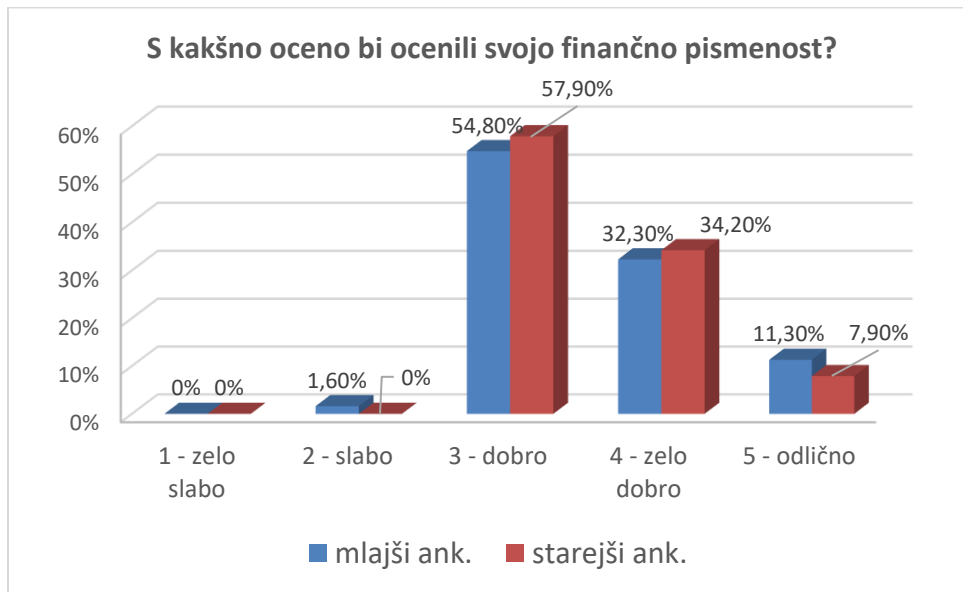
V raziskovalni nalogi je bilo vključenih 100 anketirancev. Vključeni anketiranci so bili starši učencev, učitelji in drugi odrasli iz moje bližnje okolice. Glede na starost sem anketirance razdelila med mlajše in starejše anketirance, za delitev sem uporabila starost 45 let. V skupini mlajši anketiranci je bilo 62 anketirancev, v skupini starejši anketiranci pa 38 anketirancev. Najstarejši anketiranec je bil star 64 let, najmlajši pa 21 let. Glede na spol je bilo vključenih 36 anketirancev moškega spola in 64 ženskega spola.

2.2 UPORABLJENI PRIPOMOČEK, POSTOPEK ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV

V raziskovalni nalogi sem uporabila anketni vprašalnik o finančni pismenosti. Pri sestavi ankete sem si pomagala z lastnimi izkušnjami ter z različno literaturo. Vprašalnik vsebuje 12 vprašanj, od katerih je eno vprašanje kombiniranega tipa (3. vprašanje), 11 vprašanj pa zaprtega tipa. Med vprašanji zaprtega tipa sta bili dve vprašanji v obliki trditev (5. in 7. vprašanje), ki so jih anketiranci ocenili s pomočjo petstopenjske ocenjevalne lestvice.

Odgovore izpolnjenih anket sem januarja 2020 vnesla v računalniški program SPSS in jih tam statistično obdelala, grafični prikaz rezultatov pa sem pripravila v programu Microsoft Excel v februarju 2020.

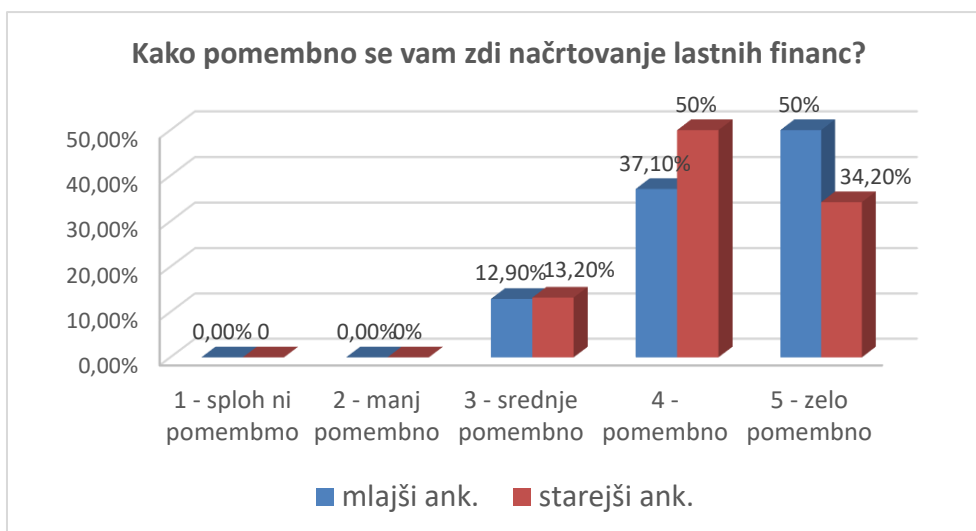
3 REZULTATI

M st. = 3,50
M ml. = 3,53

Grafikon 1. Ocene anketirancev na vprašanje, s kakšno oceno bi ocenili svojo finančno pismenost (v odstotkih %).

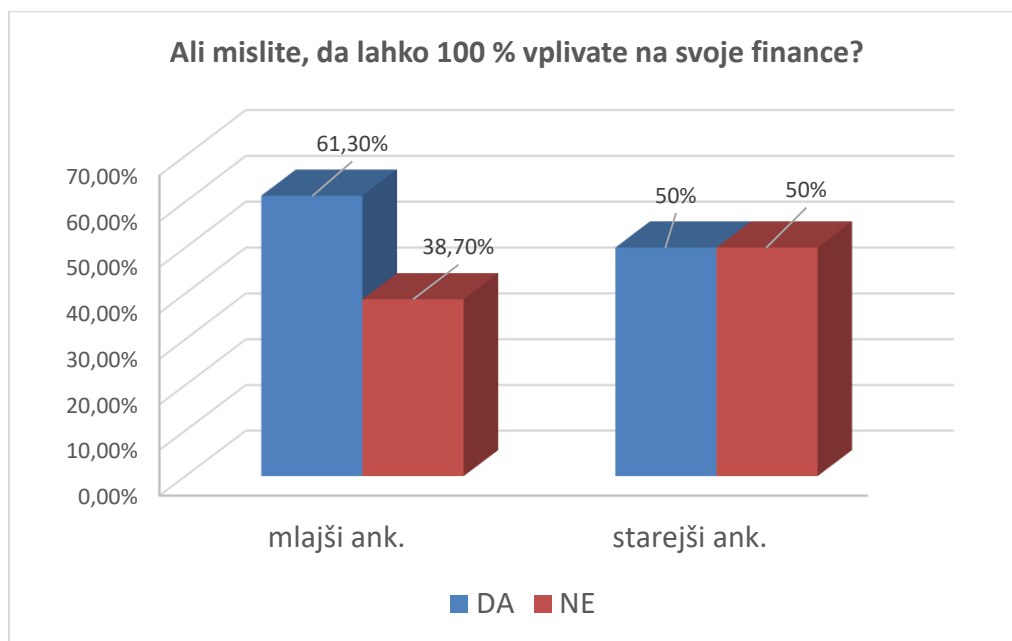
Iz Grafikona 1 je razvidno, da več kot polovica mlajših anketirancev ocenjuje svojo finančno pismenost z oceno 3 – dobro. Z oceno 3 je svojo finančno pismenost ocenilo tudi največ starejših anketirancev, okrog 60 %. Oceno 1 ni izbral noben anketiranec, najvišjo oceno 5 pa je izbralo okrog 12 % mlajših in 8 % starejših anketirancev. Povprečje je podobno.

M st. = 4,13
M ml. = 4,37

Grafikon 2. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembno se jim zdi načrtovanje lastnih financ (v odstotkih %).

Iz Grafikona 2 je razvidno, da polovica mlajših anketirancev ocenjuje pomembnost načrtovanja osebnih financ z oceno 5 – zelo pomembno. Z oceno 4 je pomembnost načrtovanja ocenilo največ starejših anketirancev (50 %). Ocen 1 in 2 ni izbral noben anketiranec, oceno 3 pa je izbralo okrog 13 % mlajših in starejših anketirancev. Povprečje je podobno, vendar nekoliko višje pri mlajših anketirancih.

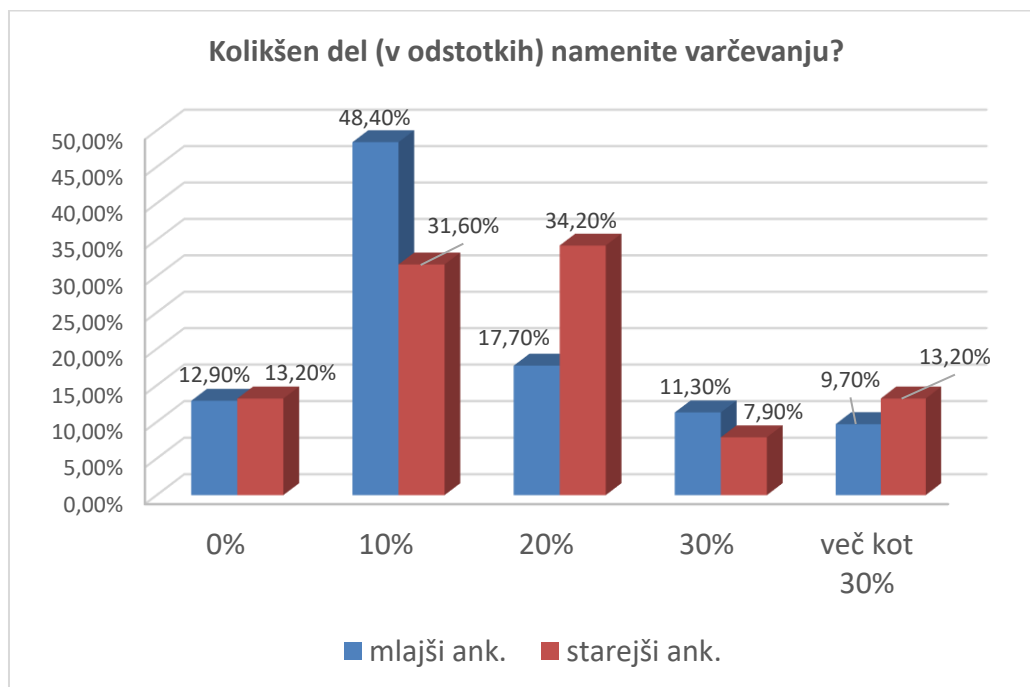
Grafikon 3. Odgovori anketirancev na vprašanje, ali mislijo, da lahko 100 % vplivajo na svoje finance (v odstotkih %).

Iz zgornjega grafikona (Grafikon 3) je razvidno, da je okrog 60 % mlajših anketirancev izbralo odgovor »DA«, da lahko 100 % vplivajo na svoje finance, kot utemeljitev za določen odgovor pa so zapisali:

- da, saj s svojim denarjem razpolagam sam/-a,
- da, saj sam/-a odločam/-a o vsem,
- da, saj vlagam po principu finančne hiše (od temeljev do strehe),
- ne, saj nič ni mogoče v 100 %,
- ne, saj je glavni vir mojih financ služba, izguba službe pa vpliva na moje finance,
- ne, saj nikoli ne vemo, kaj se lahko zgodi,
- ne, saj ne moremo načrtovati sprotnih stroškov ter rast obresti.

Pri starejših anketirancih pa je mnenje izenačeno, ti so za utemeljitev svojega odgovora zapisali:

- da, saj s svojim denarjem razpolagam sam/-a,
- da, saj jih imam pod nadzorom,
- da, saj varčujem in denar pametno razporejam,
- ne, saj nikoli ne vemo, kaj se bo zgodilo,
- ne, saj lahko vplivajo tudi višje sile,
- ne, saj so moje finance odvisne od sprotnih stroškov.

Grafikon 4. Odgovori anketirancev na vprašanje, kolikšen del (v odstotkih) namenijo varčevanju (v odstotkih %).

Iz Grafikona 4 je razvidno, da skoraj polovica anketirancev varčevanju nameni 10 %, okrog 35 % starejših anketirancev nameni svojemu varčevanju 20 %. Najmanj mlajših anketirancev je izbralo odgovor, da varčevanju namenijo več kot 30 %, najmanj starejših anketirancev pa varčevanju nameni 30 %.

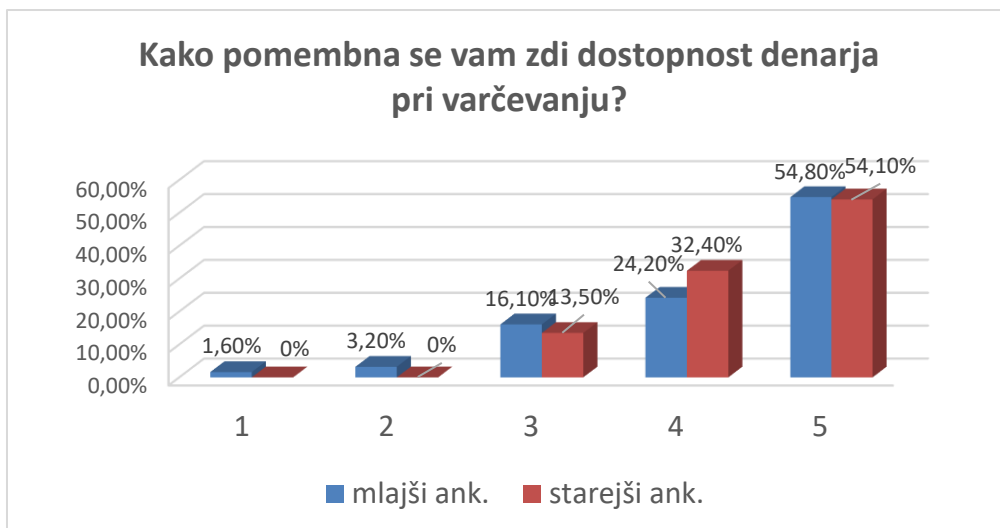
Grafikon 5. Odgovori anketirancev na vprašanje, katere oblike varčevanja uporabljajo (v odstotkih %).

Grafikon 5 nam kaže, da največ (43,5 %) mlajših anketirancev varčuje z obliko zavarovalniškega varčevanja, okrog 39 % jih varčuje v domačem sefu, najmanj jih varčuje s pomočjo depozita, kripto valut ter zlata.

Grafikon 6. Odgovori anketirancev na vprašanje, katere oblike varčevanja uporabljajo (v odstotkih %).

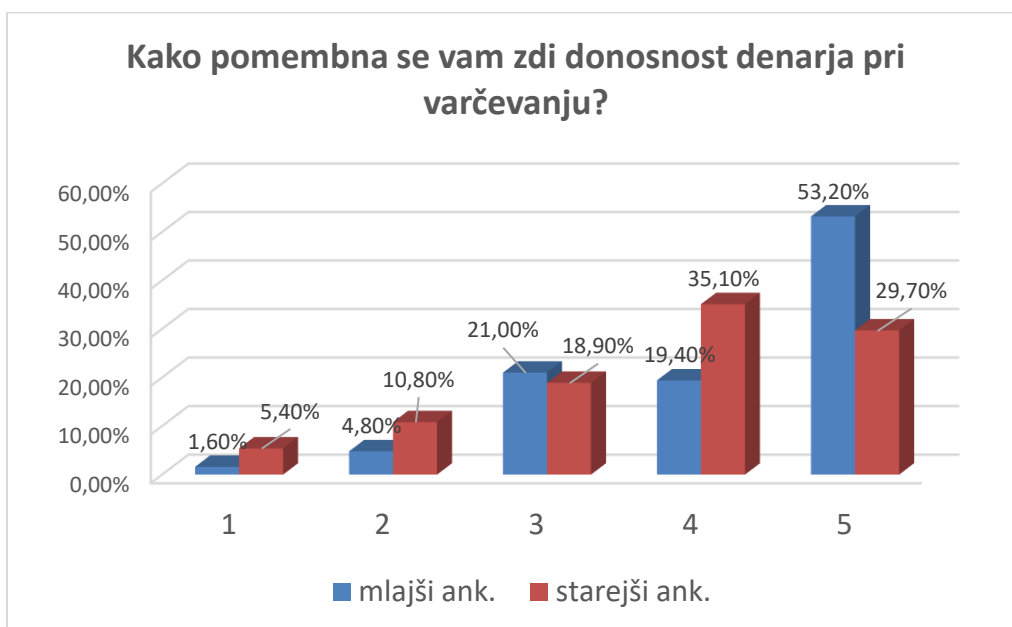
Iz prikazanega grafikona (Grafikon 6) lahko razberemo, da več kot polovica starejših anketirancev varčuje v zavarovalništvu, nekaj odstotkov manj pa na varčevalnem računu ter s postopnim varčevanjem. Najmanj anketirancev iz druge starostne skupine varčuje s pomočjo delnic, zlata ter kripto valut.

M st. = 4,41
M ml = 4,27

Grafikon 7. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembna se jim zdi dostopnost denarja pri varčevanju (1 – sploh ni pomembno, 5 – zelo pomembno, v odstotkih %).

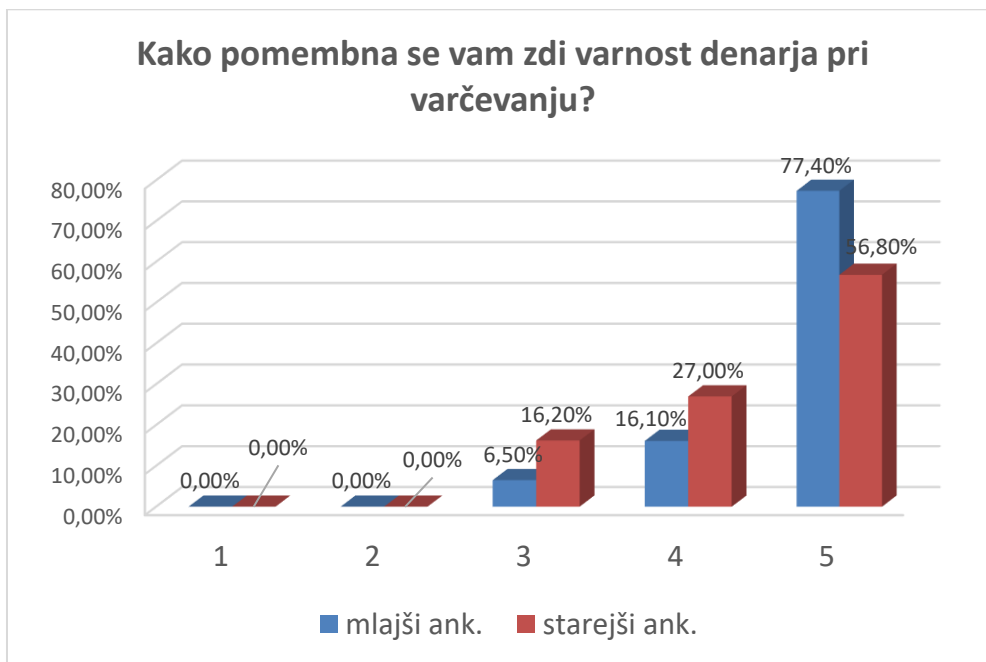
Dobljeni rezultati (Grafikon 7) nam kažejo, da se več kot polovici anketirancev iz obeh starostnih skupin pri varčevanju dostopnost do denarja zdi zelo pomembna, najmanj mlajših anketirancev je izbralo oceno 1 – sploh ni pomembno, noben anketiranec iz druge starostne skupine pa ni izbral ocene 1 in 2. Povprečje je višje pri starejših anketirancih.

M st. = 3,73
M ml. = 4,18

Grafikon 8. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembna se jim zdi donosnost denarja pri varčevanju (1 – sploh ni pomembno, 5 – zelo pomembno, v odstotkih %).

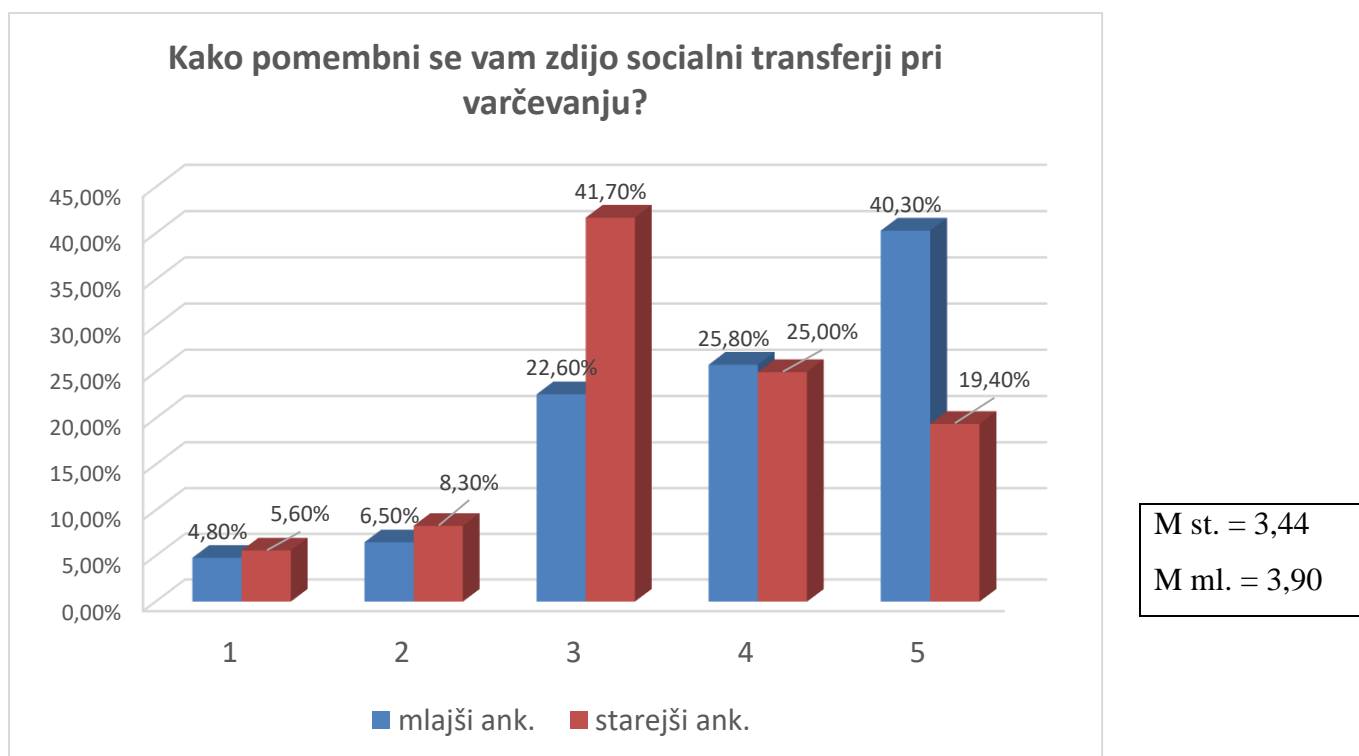
Rezultati, prikazani v Grafikonu 8 kažejo, da se 53,2 % mlajših anketirancev donosnost denarja pri varčevanju zdi zelo pomembna. Najmanj anketirancev iz prve starostne skupine je izbralo oceno 1 – sploh ni pomembno. Največ starejših anketirancev je izbralo oceno 4 – pomembno, najmanj pa jih je izbralo oceno 1 – sploh ni pomembno, in sicer 5,4 %. Povprečje je višje pri mlajših anketirancih.

M st. = 4,41
M ml. = 4,71

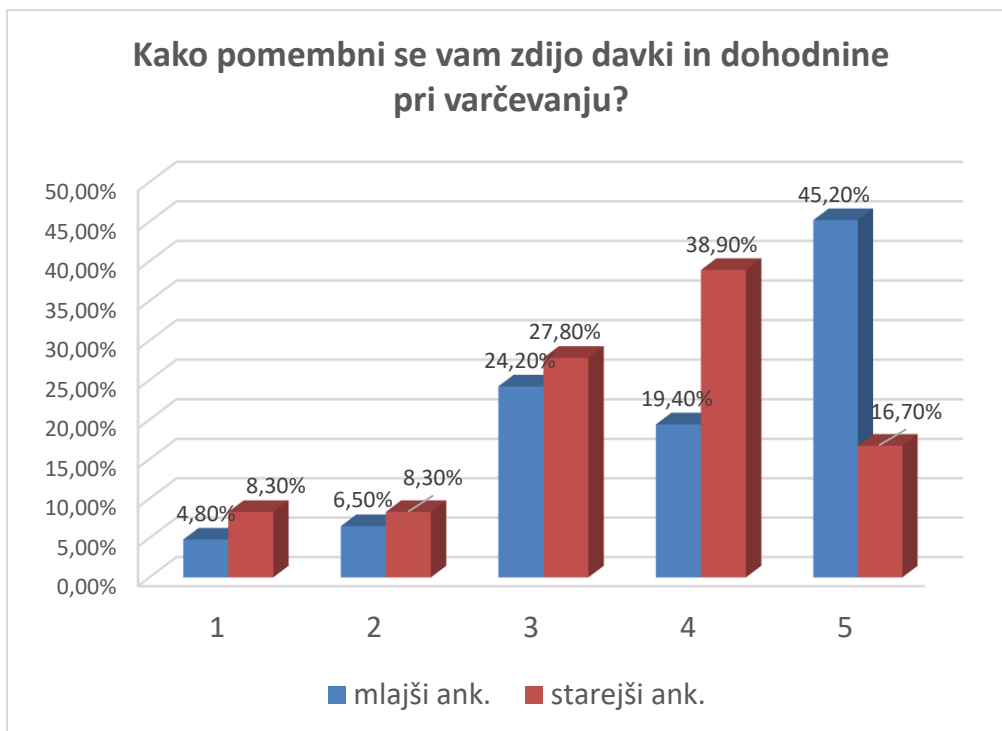
Grafikon 9. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembna se jim zdi varnost denarja pri varčevanju (1 – sploh ni pomembno, 5 – zelo pomembno, v odstotkih %).

Grafikon 9 nam kaže, da se okrog 77 % mlajših anketirancev zdi varnost denarja zelo pomembna. Najnižja ocena pomembnosti varnosti denarja pri varčevanju je pri anketirancih iz prve starostne skupine bila 3 – srednje pomembno, pri anketirancih iz druge starostne skupine pa prav tako 3 – srednje pomembno. Največ starejših anketirancev pa je izbralo oceno 5 – zelo pomembno. Povprečje je višje pri mlajših anketirancih.

Grafikon 10. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembni se jim zdijo socialni transferji pri varčevanju (1 – sploh ni pomembno, 5 – zelo pomembno, v odstotkih %).

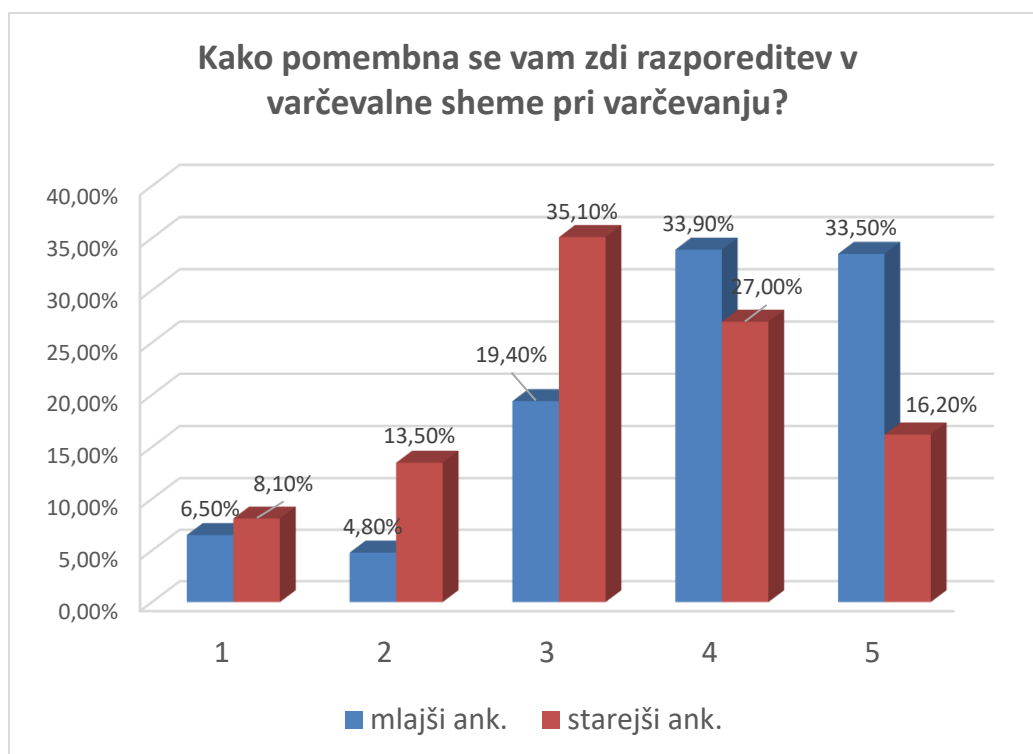
Iz Grafikona 10 lahko razberemo, da je največ starejših anketirancev pomembnost socialnih transferjev ocenilo z oceno 3 – srednje pomembno, največ mlajših pa z oceno 5 – zelo pomembno. Najmanj mlajših ter prav tako starejših anketirancev je izbralo oceno 1 – sploh ni pomembno. Povprečje je višje pri mlajših anketirancih.

M st. = 3,47
M ml. = 3,94

Grafikon 11. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembni se jim zdijo davki in dohodnine pri varčevanju (1 – sploh ni pomembno, 5 – zelo pomembno, v odstotkih %).

Zgornji grafikon (Grafikon 11) nam kaže, da je največ mlajših anketirancev izbralo oceno 5 – zelo pomembno, najmanj pa jih je izbralo oceno 1 – sploh ni pomembno. Največ starejših anketirancev je odgovorilo, da se jim davki in dohodnine pri varčevanju zdijo pomembni, najmanj pa, da sploh ni pomembno ali pa ni pomembno. Višje povprečje je pri mlajših anketirancih.

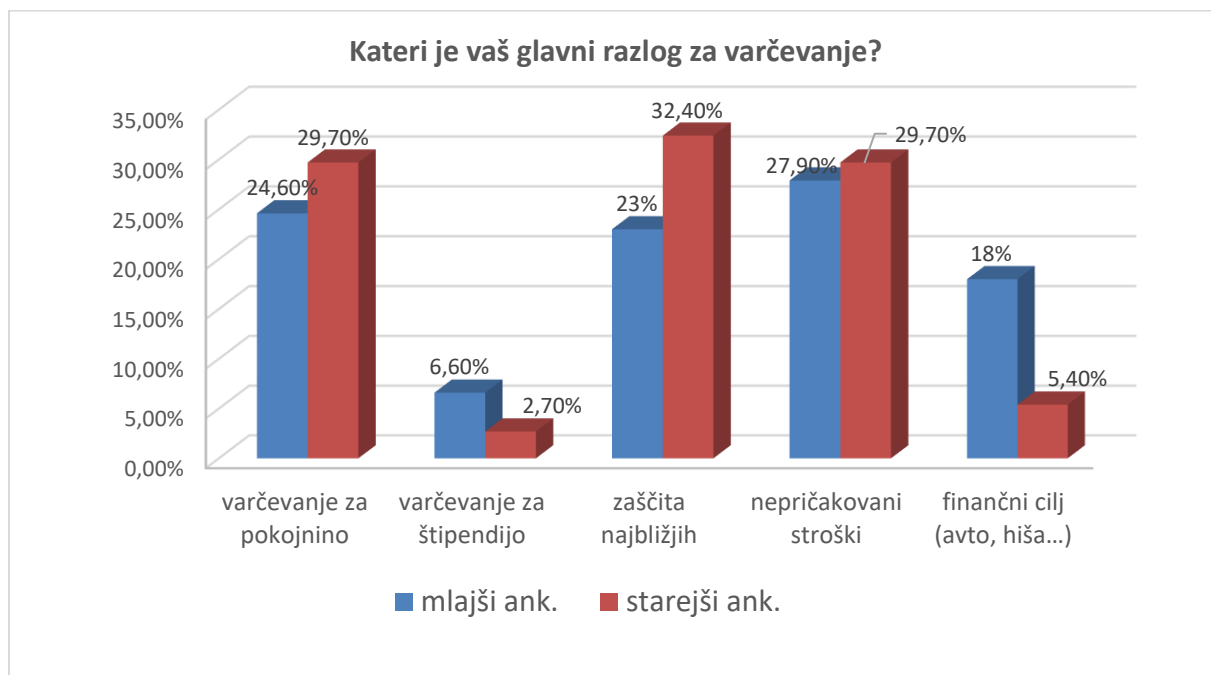
Grafikon 12. Ocene anketirancev na vprašanje, kako pomembna se jim zdi razporeditev v varčevalne sheme pri varčevanju (1 – sploh ni pomembno, 5 – zelo pomembno, v odstotkih %).

Iz Grafikona 12 je razvidno, da je večini mlajših anketirancev pri varčevanju razporeditev v varčevalne sheme najbolj pomembna. V drugi starostni skupini pa se razporeditev v varčevalne sheme večini zdi srednje pomembna. Povprečje je torej višje pri mlajših anketirancih.

Tabela 1. Pregled povprečnih ocen mlajših in starejših anketirancev o pomembnosti posameznih dejavnikov pri varčevanju na ocenjevalni lestvici od 1 do 5 (1 pomeni sploh ni pomembno, 5 pomeni zelo pomembno).

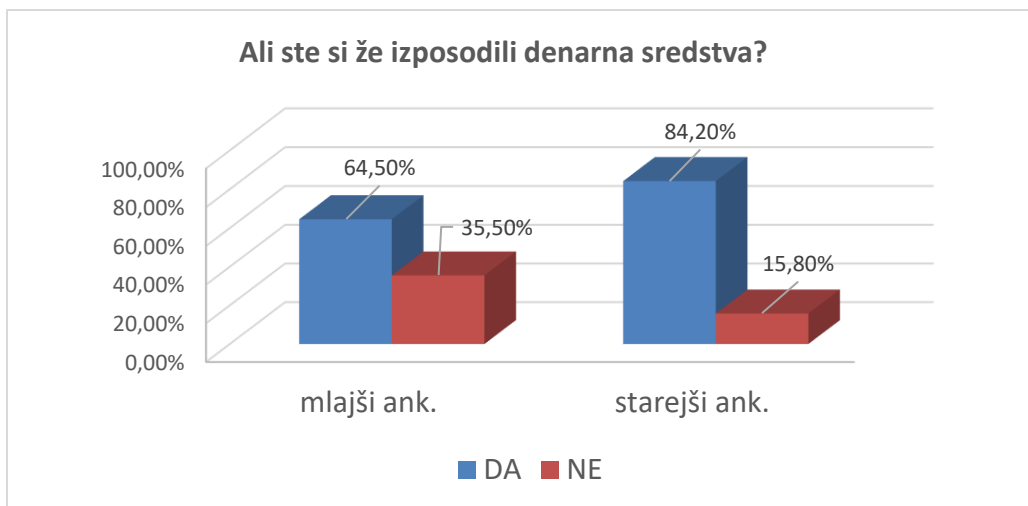
DEJAVNIKI PRI VARČEVANJU	POVPREČJE MLAJŠIH ANKETIRANCEV	POVPREČJE STAREJŠIH ANKETIRANCEV
dostopnost do denarja	4,27	4,41
donosnost	4,18	3,73
varnost	4,71	4,41
socialni transferji	3,90	3,73
davki in dohodnine	3,94	3,47
razporeditev v varčevalne sheme	3,87	3,30

Iz Tabele 1 vidimo, da je pri mlajših anketirancih najvišje ocenjena pomembnost varnosti denarja pri varčevanju (4,71), najnižje pa je ocenjena pomembnost razporeditve v varčevalne sheme (3,78). Pri starejših anketirancih sta najvišje ocenjeni pomembnost dostopnosti in varnosti denarja (4,41). Najnižje pa je ocenjena razporeditev v varčevalne sheme (3,30).

Grafikon 13. Odgovori anketirancev na vprašanje, kateri je njihov glavni razlog za varčevanje (v odstotkih %).

Iz Grafikona 13 vidimo, da največ mlajših anketirancev kot glavni razlog izpostavi nepričakovane stroške, največ starejših anketirancev pa varčuje zaradi nepričakovanih stroškov ter pokojnine. Najmanjši odstotek mlajših anketirancev pa varčuje zaradi štipendije.

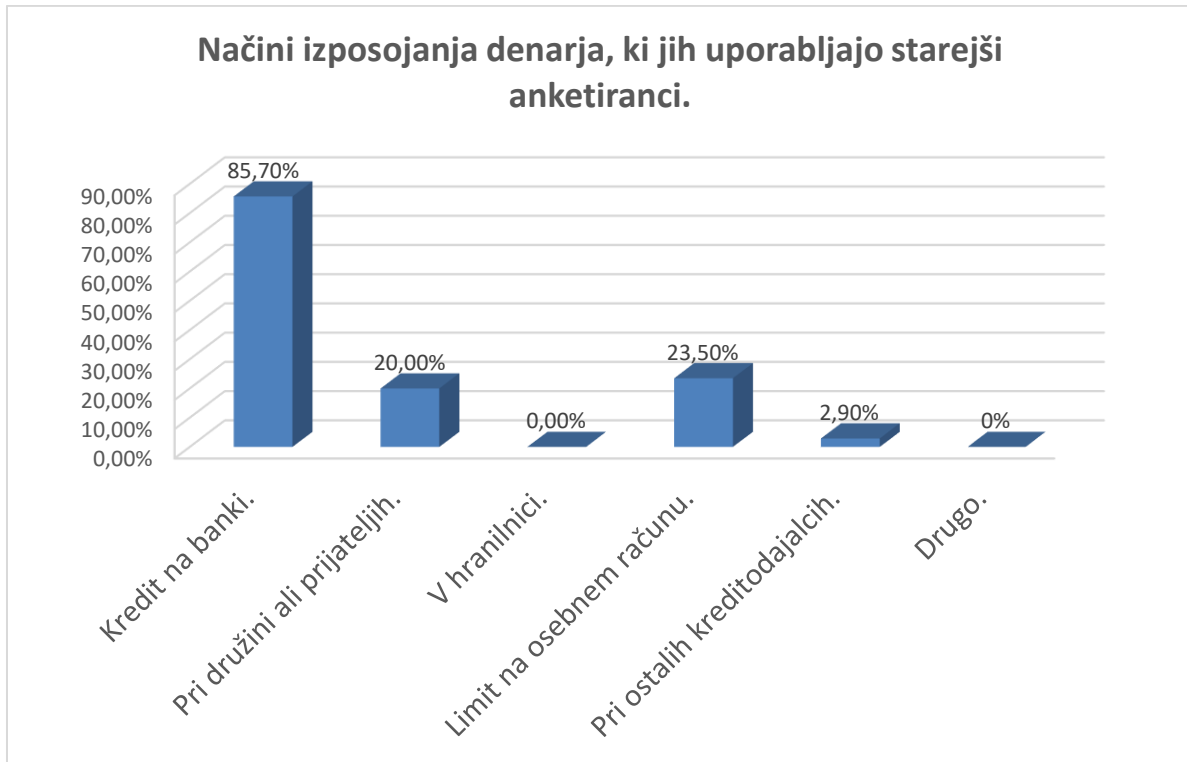
Grafikon 14. Odgovori anketirancev na vprašanje, ali so si že izposodili denarna sredstva (v odstotkih %).

Kot nam kaže Grafikon 14, si je 64,5 % mlajših anketirancev že izposodilo denarna sredstva, pri starejših anketirancih je takih okrog 85 % anketirancev.

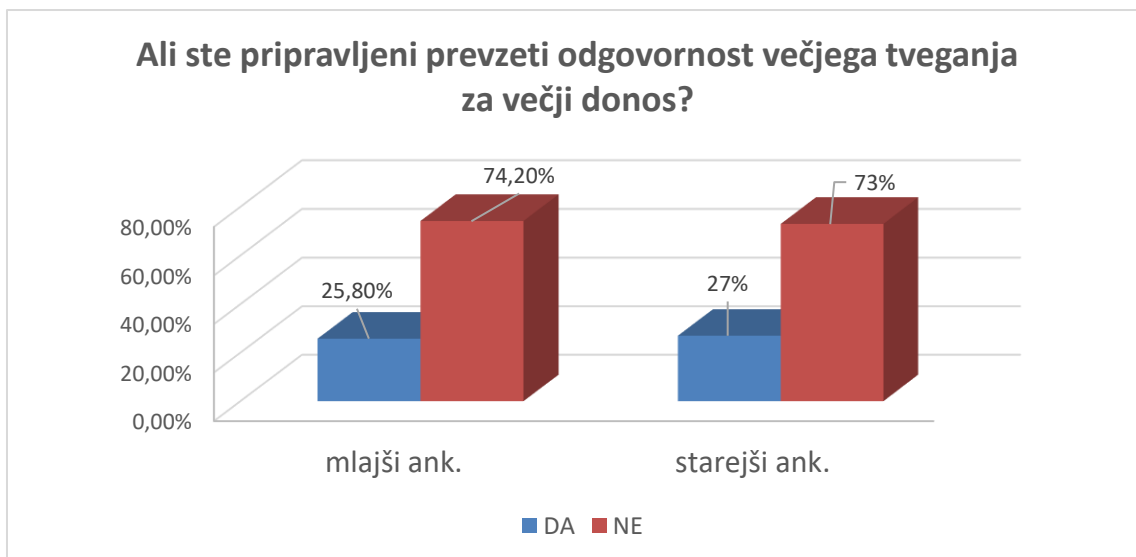
Grafikon 15. Odgovori mlajših anketirancev na vprašanje, kje so si izposodili denarna sredstva (v odstotkih %).

Dobljeni rezultati (Grafikon 15) nam kažejo, da si je največ mlajših anketirancev denar izposodilo s pomočjo kredita na banki, najmanj pa si jih je denar izposodilo v hranilnici ali pri drugih kreditodajalcih.

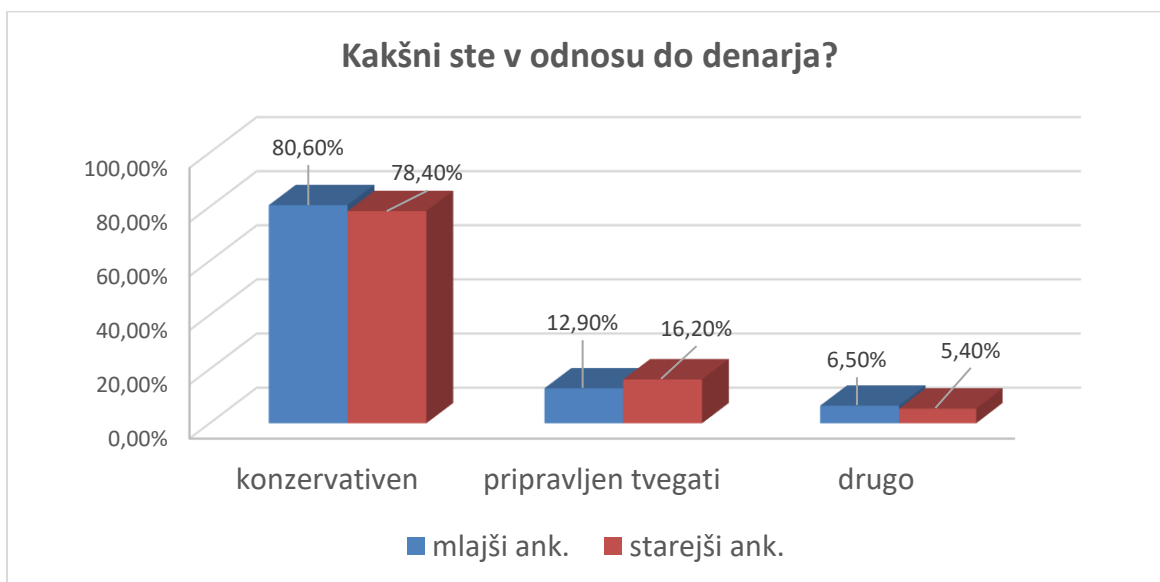
Grafikon 16. Odgovori starejših anketirancev na vprašanje, kje so si izposodili denarna sredstva (v odstotkih %).

Iz Grafikona 16 je razvidno, da si je okrog 85 % starejših anketirancev denarna sredstva izposodilo na banki (kredit), najmanj pri kreditodajalcih, nihče pa si denarja ni izposodil v hranilnici.

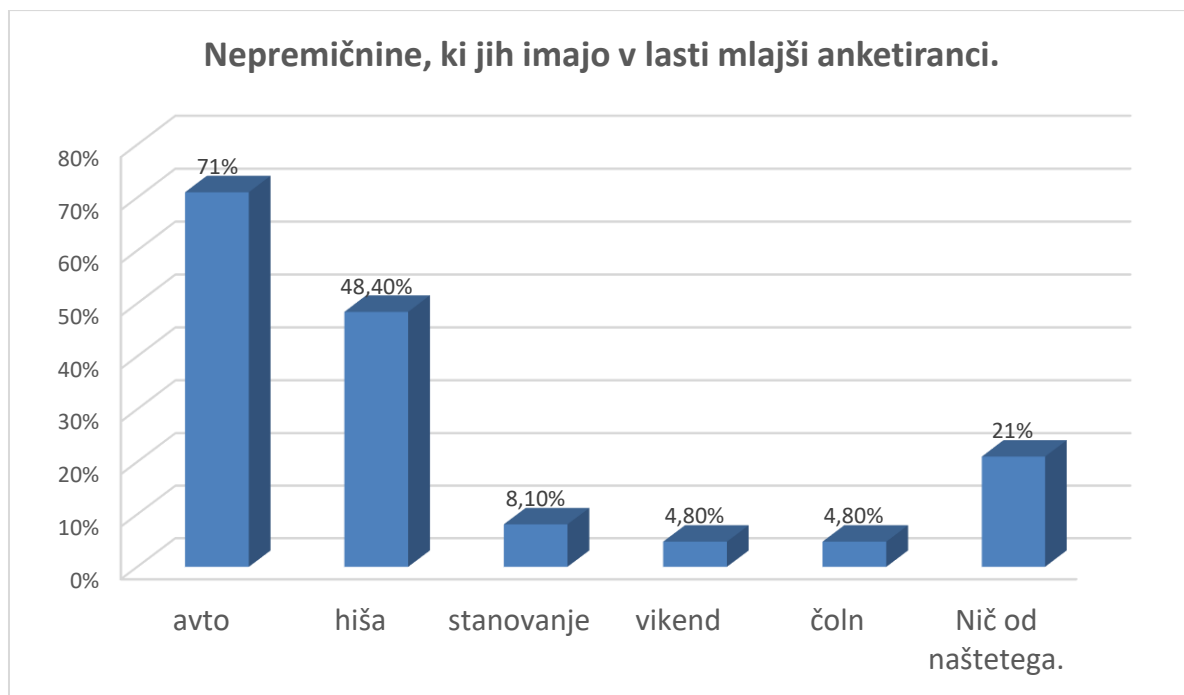
Grafikon 17. Odgovori anketirancev na vprašanje, ali so pripravljeni prevzeti odgovornost večjega tveganja za večji donos (v odstotkih %).

Iz Grafikona 17 je razvidno, da okrog 75 % mlajših anketirancev in 73 % starejših anketirancev ni pripravljeno prevzeti odgovornost večjega tveganja za večji donos. Okrog 26 % mlajših anketirancev pa je pripravljen prevzeti odgovornost, pri starejših anketirancih pa jih je odgovornost pripravljeno prevzeti 27 %.

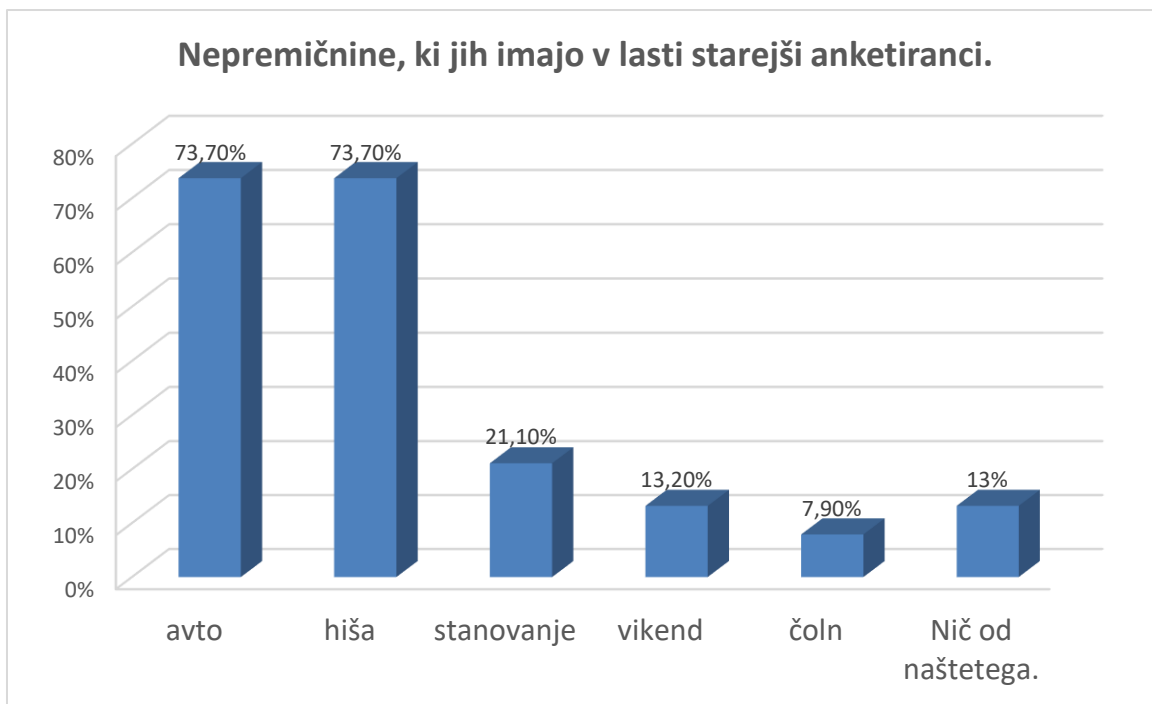
Grafikon 18. Odgovori anketirancev na vprašanje, kakšni so v odnosu do denarja (v odstotkih %).

Iz Grafikona 18 vidimo, da je večina mlajših in starejših anketirancev konzervativnih. Pri mlajših anketirancih jih je okrog 13 % pripravljenih tvegati, pri starejših anketirancih pa jih je pripravljenih tvegati 16,2 %. Anketiranci, ki so izbrali odgovor »DRUGO«, pa so zapisali, da je njihov odnos do denarja odvisen od situacije.

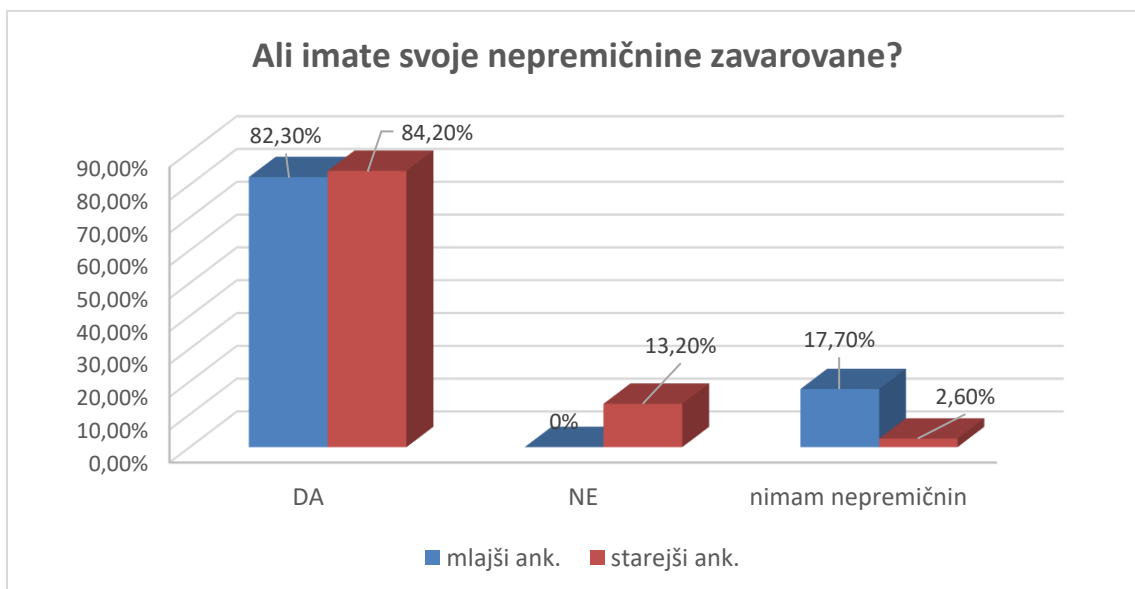
Grafikon 19. Odgovori mlajših anketirancev na vprašanje, katere naštete nepremičnine imajo v lasti (v odstotkih %).

Rezultati, prikazani v Grafikonu 19, nam kažejo, da ima največ mlajših anketirancev v lasti avto ter hišo, najmanj vikend in čoln, 21 % mlajših anketirancev pa v lasti nima nobene nepremičnine.

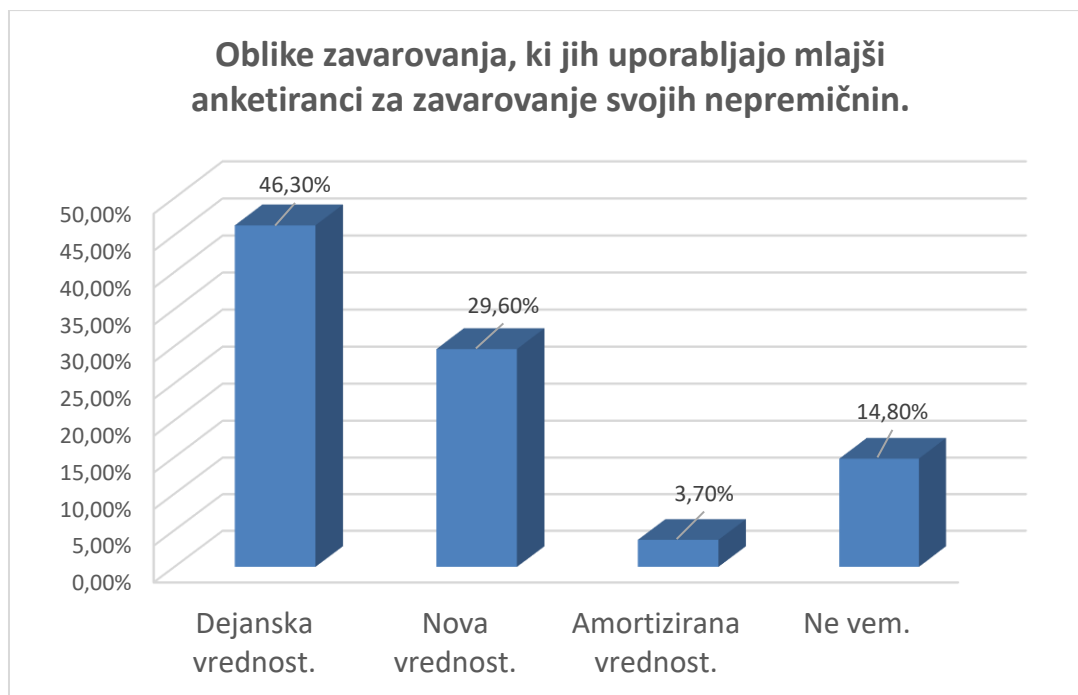
Grafikon 20. Odgovori starejših anketirancev na vprašanje, katere našete nepremičnine imajo v lasti (v odstotkih %).

Iz Grafikona 20 lahko razberemo, da ima največ starejših anketirancev v lasti avto ter hišo. Najmanj jih ima v lasti čoln, 13 % anketirancev druge starostne skupine pa v lasti nima nepremičnin.

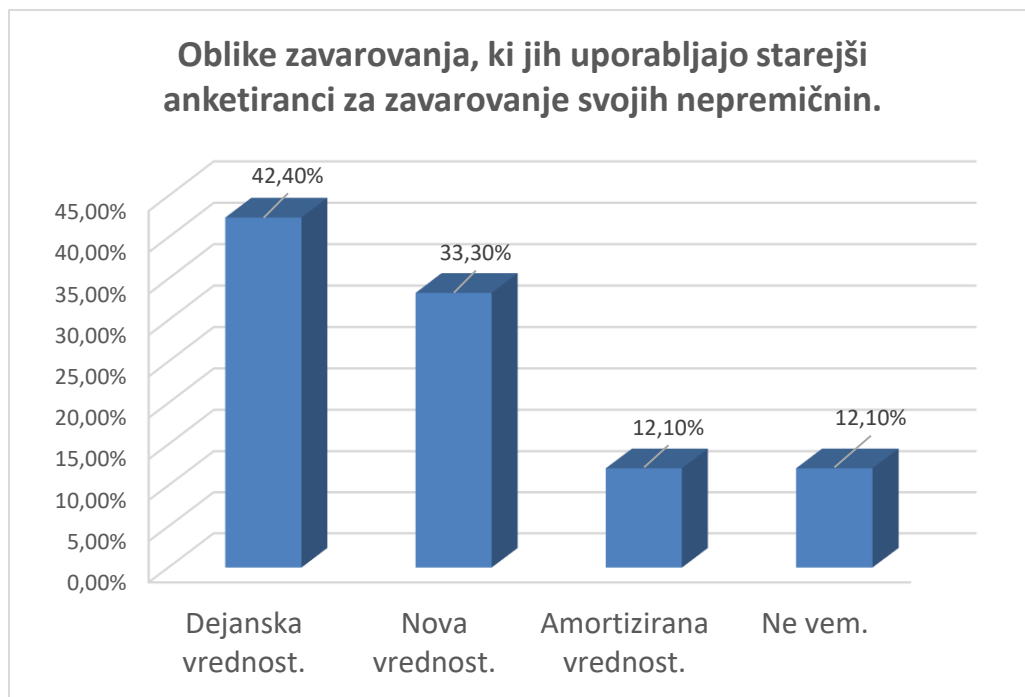
Grafikon 21. Odgovori anketirancev na vprašanje, ali imajo svoje nepremičnine zavarovane (v odstotkih %).

Grafikon 21 nam prikazuje podatke, da ima 82,3 % mlajših anketirancev, ki imajo nepremičnine, te tudi zavarovane, pri starejših anketirancih pa vidimo, da je takih 84,2 % anketirancev. Iz Grafikona 13 pa je razvidno tudi, da 13 % anketirancev svojih nepremičnin nima zavarovanih.

Grafikon 22. Odgovori anketirancev na vprašanje, katero obliko zavarovanja uporabljajo za zavarovanje svojih nepremičnin (v odstotkih %).

Iz Grafikona 22 vidimo, da ima skoraj polovica mlajših anketirancev nepremičnine, ki jih imajo v lasti, zavarovane na dejansko vrednost, najmanj jih ima svoje nepremičnine zavarovanih na amortizirano vrednost, 14,8 % anketiranih iz prve starostne skupine pa jih ne ve, katero obliko zavarovanja koristijo.

Grafikon 23. Odgovori anketirancev na vprašanje, katero obliko zavarovanja uporabljajo za zavarovanje svojih nepremičnin (v odstotkih %).

Grafikon 23 nam prikazuje rezultate, da ima okrog 42 % anketiranih iz druge starostne skupine svoje nepremičnine zavarovane na dejansko vrednost, 33,3 % na novo vrednost ter najmanj na amortizirano vrednost. 12,1 % anketirancev pa ne ve, katero obliko zavarovanja imajo.

4 DISKUSIJA

V sklopu raziskovalne naloge sem želela raziskati in spoznati, kaj je finančna pismenost in kako se kaže v vsakdanjem ravnanju s financami, ter ugotoviti, kako anketiranci skrbijo za svoje finance, primerjati, ali prihaja do razlik na področju finančne pismenosti med dvema starostnima skupinama.

Dobljene rezultate sem primerjala med dvema starostnima skupinama, meja med starostnima skupinama je bila 45 let. Izziv mi je bil pridobiti čim več anket, saj so nekateri anketiranci menili, da so to preveč zaupni podatki.

V raziskovalni nalogi sem na podlagi lastnih izkušenj ter strokovne literature zastavila 5 hipotez, ki jih bom na podlagi rezultatov potrdila ali ovrgla.

Moja prva hipoteza se je glasila, da starejši anketiranci svojo finančno pismenost ocenjujejo boljše kot mlajši anketiranci.

Da bi prvo hipotezo potrdila ali ovrgla, sem anketirancem zastavila vprašanje »S kolikšno oceno od 1 do 5 bi ocenili svojo finančno pismenost?« pri čemer ocena 1 pomeni zelo slabo, 2 pomeni slabo, 3 pomeni dobro, 4 pomeni zelo dobro ter 5 pomeni odlično. Nad rezultati sem bila malo presenečena, saj se je večina anketirancev ocenila z oceno 3 – dobro. Povprečna ocena, s katero so se ocenili mlajši anketiranci, je bila 3,53, pri starejših pa 3,50 (Grafikon 1).

Moja predvidevanja se niso potrdila, saj je razlika med povprečnimi ocenami zelo majhna oz. lahko rečemo, da je skorajda ni. Obe anketirani skupini torej ocenjujeta svojo finančno pismenost med srednje dobro in dobro. Kot so pokazale že nekatere raziskave, veliko vprašanih preceni svoje zmožnosti oz. svojo finančno pismenost, zato sem pričakovala relativno visoke ocene. Ker ni prišlo do večje razlike med anketiranima skupinama v oceni finančne pismenosti, moram ovreči svojo prvo hipotezo. Tako majhne razlike nisem pričakovala, saj sem menila, da bo glede na raziskave iz prejšnjih let razlika večja, saj so starejši anketiranci bolj izkušeni in da so posledično bolj finančno pismeni.

V moji **drugi hipotezi** sem predpostavila, da se **starejši anketiranci bolj zavedajo pomembnosti načrtovanja lastnih financ.**

Kaj menijo o pomembnosti načrtovanja lastnih financ, sem preverila na ta način, da sem anketirance povprašala o tem, kako pomembno se jim zdi načrtovanje lastnih financ. Pomembnost načrtovanja so ocenjevali s pomočjo 5-stopenjske lestvice. Dobljeni rezultati (Grafikon 2) kažejo, da je povprečje pri obeh anketiranih skupinah visoko (nad 4). Pri mlajših anketirancih je nekoliko višje (mlajši anketiranci 4,37 in starejši anketiranci 4,13).

Visoko povprečje sem pričakovala, saj sem mnenja, da je načrtovanje osebnih financ zelo pomembna stvar in tega se zaveda večina posameznikov. Predvidevala sem, da bo največ anketirancev izbralo oceno 5 – zelo pomembno, nihče pa ne bo izbral ocene 1 – sploh ni pomembno. Moja predvidevanja so se uresničila, saj je bila v obeh anketiranih skupinah ocena 5 pogosto izbrana (pri mlajši anketirancih okrog 50 %, starejši okrog 35 %). Na podlagi dobljenih rezultatov lahko svojo drugo hipotezo prav tako **ovržem**, saj se pomembnosti načrtovanja osebnih financ nekoliko bolj zavedajo mlajši anketiranci.

Iz teh rezultatov lahko predvidevamo, da se tudi mladi čedalje bolj zavedajo pomembnosti načrtovanja lastnih oz. osebnih financ, kar je zelo dobro. Morda je to povezano z zelo nepredvidljivimi časi, v katerih živimo. Na primer: mladi imajo družine in šolajoče otroke, za katere je treba poskrbeti (šolanje mladih lahko traja tudi do 27. leta starosti – zaključek študija), službe so negotove, kljub izobrazbi se nekateri ne morejo zaposliti na svojem področju ... Mladi starši zato verjetno načrtujejo finance za svoje otroke, ki jih bodo morali še »spraviti do kruha«. Nad rezultati sem bila pozitivno presenečena, saj sem pričakovala, da so mlajši anketiranci manj ozaveščeni o pomembnosti načrtovanja osebnih financ.

Moja **tretja hipoteza** se je glasila, da **večina anketirancev varčevanju nameni okrog 20 % svojega osebnega dohodka in varčuje s pomočjo postopnega varčevanja.**

Da bi svojo hipotezo potrdila ali ovrгла, sam v anketni vprašalnik vključila vprašanja »Kolikšen del (v odstotkih) osebnega dohodka namenite varčevanju?« ter »Katero obliko varčevanja uporabljate?«. Ti dve vprašanji sta mi pomagali, da lahko potrdim ali ovržem to hipotezo. Dobljene rezultate nam prikazujejo grafikoni 5, 6, in 7. Večina mlajših anketirancev (48,4 %) nameni varčevanju 10 %, 34,2 % anketirancev iz druge starostne skupine pa varčevanju nameni 20 %. Pričakovala sem, da bo največ mlajših anketirancev varčevanju namenilo prav tako 20 %. Največ anketiranih (43,5 %) iz mlajše skupine varčuje s pomočjo zavarovalništva; obliko postopnega varčevanja uporablja le 22,6 %. Več kot polovica starejših anketirancev varčuje s pomočjo zavarovalništva, le okrog 33 % pa jih varčuje s pomočjo postopnega varčevanja. Nad rezultati sem bila presenečena, saj sem pričakovala, da bo večina mlajših anketirancev varčevanju namenila 20 %, predvsem zaradi varčevanja za pokojnino ter zaradi finančnih ciljev.

Na podlagi analiziranih rezultatov lahko mojo **tretjo hipotezo ovržem**, saj večina mlajših anketirancev varčevanju nameni le 10 %, v obeh anketiranih skupinah pa jih največ varčuje s pomočjo zavarovalništva.

V **četrti hipotezi** sem predpostavila, **da se mlajšim anketirancem dostopnost in donosnost denarja pri varčevanju zdita bolj pomembna kot starejšim anketirancem.**

Da bi zastavljeno hipotezo potrdila ali ovrгла, sem anketirancem zastavila vprašanje glede pomembnosti posameznih dejavnikov pri varčevanju (dostopnost, donosnost, varnost, socialni transferji, davki in dohodnine, razporeditev v varčevalne sheme). Te rezultate nam prikazujejo grafikoni od 7 do 10. Pri vsakem dejavniku sem izračunala tudi povprečje.

Analiza rezultatov je pokazala, da sta obe anketirani skupini kot najpomembnejša dejavnika izbrala **dostopnost in varnost** (najvišja povprečja – nad oceno 4) (glej Tabela 1). Še posebno pri mlajših anketirancih izstopa dejavnik varnost (povprečje je zelo visoko, in sicer 4,71). To lahko razlagamo s tem, da imajo mlajši anketiranci pred seboj še veliko finančnih ciljev in ne želijo tvegati, da bi finance izgubili. Starejši anketiranci pa so si morda večje finančne cilje že uresničili (npr. gradnja hiša, šolanje otrok ...). Vidimo lahko tudi, da je mlajšim anketirancem donosnost pomembnejša kot starejšim anketirancem. Mlajšim anketirancem je prav tako pomembna tudi dostopnost financ, vendar je povprečje nekoliko višje pri starejših anketirancih.

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko **delno potrdim svojo četrto hipotezo**, saj je mlajšim anketirancem v primerjavi s starejšimi pomembnejša donosnost, pri dostopnosti pa je višje povprečje pri starejših anketirancih.

Moja **peta hipoteza** se je glasila, **da je večina anketirancev iz obeh starostnih skupin finančno nepismenih**.

To hipotezo bom potrdila ali ovrgla na podlagi odgovorov anketirancev preko celotnega anketnega vprašalnika.

Anketirancem sem zastavila vprašanje, kako pomembno se jim zdi načrtovanje osebnih oz. lastnih financ (Grafikon 2). Že prej smo ugotovili, da se zdi obema anketiranima skupinama pomembno načrtovanje lastnih financ.

Na vprašanje, ali lahko 100 % vplivajo na svoje finance (Grafikon 3) je pri mlajših anketirancih 60 % anketiranih izbralo odgovor DA, preostali so izbrali odgovor NE. Kot utemeljitve so zapisali: da, saj s svojim denarjem razpolagam sam/-a, da, saj sam/-a določam/-a o vsem, da, saj vlagam po principu finančne hiše (od temeljev do strehe), ne, saj nič ni mogoče v 100 %, ne, saj je glavni vir mojih financ služba, izguba službe pa vpliva na moje finance, ne, saj nikoli ne vemo, kaj se lahko zgodi, ne, saj ne moremo načrtovati sprotnih stroškov ter rast obresti.

Pri starejših anketirancih pa sta bila rezultata izenačena, ti so za utemeljitev svojega odgovora zapisali: da, saj s svojim denarjem razpolagam sam/-a, da, saj jih imam pod nadzorom, da, saj varčujem in denar pametno razporejam, ne, saj nikoli ne vemo, kaj se bo zgodilo, ne, saj lahko vplivajo tudi višje sile, ne, saj so moje finance odvisne od sprotnih stroškov.

Kot sem že omenila pri prejšnji hipotezi, sem svoje anketirance povprašala še o tem, kako pomembni se jim zdijo posamezni dejavniki pri varčevanju. Iz rezultatov je vidno (grafikoni od 7 do 12), da več kot polovica obeh anketiranih skupin pomembnost dostopnosti denarja ocenjuje z oceno 5 – zelo pomembno. Več kot polovica mlajših ter 30 % starejših anketirancev donosnost denarja ocenjuje z najvišjo oceno, za varnost denarja pa 77 % mlajših ter 57 % starejših anketirancev uporabi oceno 5. Pri pomembnosti socialnih transferjev pri varčevanju je največ mlajših anketirancev (40,3 %) izbralo oceno 5 – zelo pomembno, največ starejših anketirancev

(41,7 %) pa je izbralo oceno 3 – srednje pomembno. Davki in dohodnine se 45,2 % mlajših anketirancev zdijo zelo pomembni, 38,90 % starejših anketirancev pa pomembnost teh ocenjuje z oceno 4 – pomembno. Manj kot polovica mlajših anketirancev, 33,5 %, ocenjuje pomembnost razporeditve v varčevalne sheme z oceno 5 – zelo pomembno, največ starejših anketirancev (35,1 %) je izbralo oceno 3 – srednje pomembno. Povprečje pri najmlajših anketirancih je bilo najvišje pri pomembnosti varnosti denarja (4,71), pri starejših anketirancih pa je najvišje povprečje znašalo pri dostopnosti in varnosti denarja (4,41). Najnižji povprečji sta znašali povprečji pri ocenjevanju pomembnosti razporeditve v varčevalne sheme (mlajši anketiranci = 3,87, starejši anketiranci = 3,30).

Vprašala sem jih tudi, kateri je njihov glavni razlog za varčevanje (Grafikon 13). Največ mlajših anketirancev, kar znaša 28 %, varčuje zaradi nepričakovanih stroškov, 32,4 % starejših anketirancev pa varčuje, da bi zaščitili najbližje.

Ali so anketiranci finančno pismeni, sem skušala ugotoviti z vprašanjem, katero obliko zavarovanja uporabljajo za svoje nepremičnine. Največ anketirancev iz obeh skupin uporablja zavarovanje za dejansko vrednost, kar pomeni, da je hiša zavarovana za tolikšno vsoto, kolikor je vredna. Najprimernejša oblika zavarovanja je oblika zavarovanja na novo vrednost, saj bo vrednost hiše v primeru nezgode poplačana v višji vsoti, kot je hiša vredna. Nad rezultati nisem bila presenečena, saj sem glede na članke in raziskave, ki sem jih prebrala na to temo, takšen rezultati tudi pričakovala.

S pomočjo analize teh rezultatov lahko svojo **hipotezo potrdim**, saj če bi bili anketiranci finančno pismeni, bi pomembnost načrtovanja lastnih financ ocenili z oceno 5 – zelo pomembno, kar pa ne pomeni, da so vsi anketiranci, ki so izbrali oceno 5, zaradi tega že finančno pismeni. Pravilen odgovor na vprašanje »Ali mislite, da lahko 100 % vplivate na svoje finance?« je »NE,« saj v celoti ne moremo vplivati nanje, ker nanje lahko vpliva tudi višja sila. Njihovo finančno (ne)pismenost sem preverila tudi s pomočjo ocenjevanja faktorjev, ki sodelujejo pri varčevanju, na 5-stopenjski lestvici. Vsi anketiranci, ki se tretirajo kot finančno pismene osebe, vse faktorje glede pomembnosti ocenijo z najvišjo oceno. Ali so anketiranci finančno pismeni, se da preveriti tudi s pomočjo vprašanja, kakšne oblike zavarovanja uporabljajo za svoje nepremičnine. Če je anketiranec finančno pismen, bo poznal glavno razliko

med zavarovanjem za dejansko vrednost in zavarovanjem za novo vrednost. Razlika je ta, da lastnik nepremičnine, ki je zavarovana za dejansko vrednost, v primeru nezgode dobi izplačano le tolikšno vrednost, kolikor je hiša vredna. Če pa je objekt zavarovan za novo vrednost, pa se v primeru nezgode izplača višja vrednost od dejanske vrednosti objekta oz. nepremičnine.

Kot so pokazale tudi raziskave, ki sem jih uporabila v teoretičnem uvodu, je finančna pismenost na zelo slabem nivoju. Zaradi te težave pa ljudje ne poznajo finančnih parametrov in so subjektivno odgovarjali na moja vprašanja. Zato so po Sloveniji aktivni tudi finančni svetovalci, da ljudi ozaveščajo o tem in educirajo njihovo finančno zdravje.

Kot zanimivost nam grafikona 19 in 20 prikazujeta, da ima največ anketirancev (večina) v lasti avto in hišo. Grafikon 21 pa nam prikazuje podatke o tem, da ima največ anketiranih svoje nepremičnine zavarovane, kar je tudi prav.

Menim, da se premalo ljudi zaveda, da gre za pomembno področje, ki se mu namenja premalo pozornosti. Več bi se lahko naredilo že v vrtcih in šolah, saj bi s tem poskrbeli, da bi tudi mlade osebe bile ozaveščene o pomembnosti denarja ter finančne pismenosti. To je pomemben del naše prihodnosti, saj če osebe ne bodo finančno pismene in ne bodo znale ravnati z denarjem, ne bodo znale pravilno poskrbeti za svoje finančno zdravje. Menim, da denar postane glavna tema našega življenja, ko se pojavi v odnosu od človeka do človeka, saj vsak zase želi le najboljše, zaradi tega pohlepa pa pride do družbene stiske.

5 ZAKLJUČEK

V tej raziskovalni nalogi sem dosegla vse želene cilje, saj sem raziskala in spoznala, kaj je finančna pismenost in kako se kaže v vsakdanjem ravnanju s financami, ter ugotovila, kako anketiranci skrbijo za svoje finance, pri tem pa primerjala, ali prihaja do razlik na področju finančne pismenosti med dvema starostnima skupinama.

V sklopu raziskovalne naloge sem prišla do naslednjih spoznanj in zaključkov:

- da večina anketirancev ocenjuje svojo finančno pismenost med srednje dobro in dobro,
- da večina anketirancev ocenjuje, da je pomembno načrtovanje lastnih financ,
- da večina anketirancev meni, da lahko 100 % vplivajo na svoje finance,
- da večina mlajših anketirancev varčevanju nameni 10 %,
- da večina starejših anketirancev varčevanju nameni 20 %,
- da večina mlajših anketirancev kot obliko varčevanja uporablja zavarovalništvo,
- da večina starejših anketirancev varčuje s pomočjo zavarovalništva,
- da večina anketirancev pomembnost dostopnosti denarja pri varčevanju ocenjuje z oceno 5 – zelo pomembno,
- da večina anketirancev pomembnost donosnosti denarja pri varčevanju ocenjuje med pomembno in zelo pomembno,
- da večina anketirancev pomembnost varnosti denarja ocenjuje z oceno 5 – zelo pomembno,
- da večina mlajših anketirancev pomembnost socialnih transferjev pri varčevanju ocenjuje z oceno 5 – zelo pomembno, večina starejših anketirancev pa je izbralo oceno 3 – srednje pomembno,
- da večina anketirancev pomembnost davkov in dohodnin pri varčevanju ocenjuje med ocenama 4 – pomembno in 5 – zelo pomembno,
- da večina anketirancev pomembnost razporeditve v varčevalne sheme pri varčevanju ocenjuje med srednje pomembno in pomembno,
- da večina mlajših anketirancev varčuje zaradi nepričakovanih stroškov,
- da večina starejših anketirancev varčuje zaradi zaščite najbližjih,
- da si je večina anketirancev že izposodilo denarna sredstva,

- da si je večina anketirancev, ki so si denarna sredstva že izposodili, te izposodilo s pomočjo kredita na banki,
- da večina anketirancev ni pripravljena prevzeti odgovornosti večjega tveganja za večji donos,
- da je večina anketirancev konzervativnih,
- da ima večina anketirancev v lasti avto in hišo,
- da ima večina anketirancev svoje nepremičnine zavarovane,
- da večina anketirancev kot obliko varčevanja za svoje nepremičnine uporablja zavarovanje za dejansko vrednost.

S svojim raziskovalnim delom sem zadovoljna, saj sem dobila odgovore na vsa zastavljena vprašanja, ki so se mi porajala med raziskovanjem. Vesela sem, da sem lahko pripomogla k temu, da bo še več ljudi ozaveščenih o tem, da je finančna pismenost zelo slaba.

Kot možnost za nadaljnje raziskovanje bi lahko raziskovala finančno pismenost osnovnošolcev, srednješolcev, lastnikov podjetij ter učiteljev. V raziskavi bi lahko primerjala finančno pismenost med učenci in dijaki ter med lastniki podjetij in učitelji.

Moja raziskovalna naloga koristi vsem učencem, dijakom, študentom ter odraslim. Skratka vsem, ki bi radi izvedeli več o finančni pismenosti, ter bi radi vedeli, kakšna je finančna pismenost v Pomurju. Povzetek moje raziskovalne naloge pa bo objavljen na spletni strani naše šole. Mojo raziskovalno nalogo bodo uporabili tudi finančni svetovalci, kot gradivo, s katerim si bodo lahko pomagali pri razlagi.

6 LITERATURA IN VIRI

- *Brez zamere, ampak o financah nimate pojma* (september, 2015). Revija Delo. Dostopno na: <https://www.delo.si/gospodarstvo/finance/brez-zamere-ampak-o-financah-nimate-pojma.html> sneto dne 22. 10. 2019.
- Trunk, A., Kočar, S., Starček, S., Trunk Širca, N., Zagajšek, I. (2016) *Finančna pismenost med mladimi. Celje: Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije.*
- Mihajlovič, S. (2011). **Alarm! Finančna pismenost Slovencev (zd) 2:** V: Finance, 2012, št. 64.
- Kodrič Mori, H., Mori S., (2018) *So finance res tak bav – bav? Maribor: BigU akademija, d. o. o. za založbo Helena Kodrič Mori.*
- Mori, S. (2012). **Interni priročnik: Sistem čustvene prodaje™ podjetja Smart Money Solutions d. o. o, Partizanska cesta 6, 2000 Maribor.**

7 PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK O FINANČNI PISMENOSTI

Pozdravljeni. Sem Nika Nemeč, učenka 9. razreda OŠ Sveti Jurij. Raziskati želim, kakšna je finančna pismenost mladih in starejših ter kako skrbimo za svoje finance. Anketa je anonimna, zato Vas prosim, da na vprašanja odgovarjate iskreno. Rezultati ankete bodo obdelani in predstavljeni skupinsko. Že vnaprej se Vam zahvaljujem za Vaš čas in odgovore.

Spol (*Ustrezno obkrožite.*): M Ž **Starost** (*Prosim zapišite.*): _____ let

Stopnja izobrazbe (*Ustrezno obkrožite.*): a.) Osnovnošolska izobrazba b.) Srednješolska izobrazba c.) Višješolska izobrazba d.) Univerzitetna izobrazba ali višje

1. S kakšno oceno bi ocenili svojo finančno pismenost (1 – zelo slabo, 5 – odlično)?

1 – zelo slabo	2 – slabo	3 – dobro	4 – zelo dobro	5 – odlično
----------------	-----------	-----------	----------------	-------------

2. Kako pomembno se vam zdi načrtovanje lastnih financ?

1 – sploh ni pomembno	2 – manj pomembno	3 – srednje pomembno	4 – pomembno	5 – zelo pomembno
-----------------------	-------------------	----------------------	--------------	-------------------

3. Ali mislite, da lahko 100 % vplivate na svoje finance?

a.) DA b.) NE

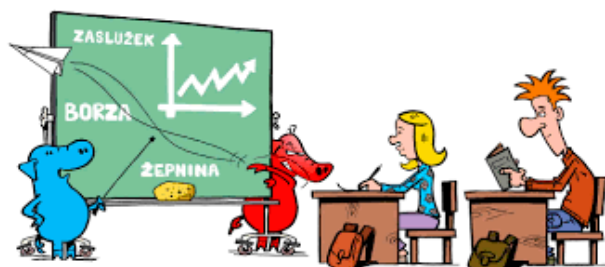
3.1 Svoj odgovor utemeljite?

4. Kolikšen del (v odstotkih) osebnega dohodka namenite varčevanju?

a) 0 % b.) 10 % c.) 20 % d.) 30 % e.) Več kot 30 %

5. Katero obliko varčevanja uporabljate (lahko izberete več odgovorov)?

- a) Nič, ne varčujem.
- b) Domači sef.
- c) Depozit.
- d) Postopno varčevanje.
- e) Varčevalni račun.
- f) Vzajemni skladi.
- g) Zavarovalništvo.
- h) Delnice.
- i) Zlato.
- j) Kripto valute.
- k) Drugo: _____

6. **Kako zelo pomembne se vam zdijo spodaj naštetih stvari pri varčevanju (ocenite z 1 – nepomembno, 5 – zelo pomembno)?**

Dostopnost do denarja (vedno)	1	2	3	4	5
Donosnost (obresti)	1	2	3	4	5
Varnost	1	2	3	4	5
Socialni transferji	1	2	3	4	5
Davki in dohodnine	1	2	3	4	5
Razporeditev v varčevalne sheme	1	2	3	4	5

7. **Kateri je vaš glavni razlog za varčevanje? (izberite 1 odgovor)**

- a) Varčevanje za pokojnino.
- b) Varčevanje za štipendijo.
- c) Zaščita najbližjih.
- d) Nepričakovani stroški.
- e) Finančni cilj (avto, hiša...).
- f) Drugo: _____

8. **Ali ste si že izposodili denarna sredstva? (izberite 1 odgovor)**

- a.) DA
- b.) NE

8.1 **Če ste izbrali odgovor DA, kje ste si izposodili denarna sredstva? (lahko izberete več odgovorov)**

- a) Kredit na banki.
- b) Pri družini ali prijateljih.
- c) V hranilnici.
- d) Limit na osebni račun.
- e) Pri ostalih kreditodajalcih.
- f) Drugo: _____ .

9. **Ali ste pripravljeni prevzeti odgovornost večjega tveganja za večji donos? (izberite 1 odgovor)**

- a.) DA
- b.) NE

10. **Kakšni ste v odnosu do denarja? (izberite 1 odgovor)**

- a) Konzervativni.
- b) Pripravljen tvegati.
- c) Drugo (Prosim napišite.): _____ .

11. Katere od spodaj naštetih nepremičnin imate v osebni lasti? Obkrožite svoje nepremičnine.

- a.) Avto b.) Hiša c.) Stanovanje d.) Vikend e.) Ladja ali čoln f.) Drugo (Prosim napišite):
_____ g.) Nič od naštetega.

12. Ali imate svoje nepremičnine zavarovane? (izberite 1 odgovor)

- a.) DA b.) NE c.) Nimam nepremičnin.

13.1 Če ste izbrali odgovor DA, kako?

- a) Dejanska vrednost.
b) Nova vrednost.
c) Amortizirana vrednost.
d) Ne vem.